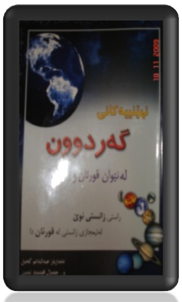

نهێنییەکانی گەردوون لە نێوان قورئان و زانستدا

ڕاستی زانستی نوێ لە ئیعجازی زانستی لە قورئاندا

ئەندازیار: عبدالدائم الكحيل.

و: جمال محمد ئەمین.

دووبارە نووسینەوەی لە لایەن: کوڕی ئیسلام.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّن دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ . فصلت/33.

نهێنییەکانی گەردوون لە نێوان قورئان و زانستدا

ڕاستی زانستی نوێ لە ئیعجازی زانستی لە قورئاندا

ئەندازیار: عبدالدائم الکحیل.

و: جمال محمد ئەمین.

چاپی یەکەم

1429 ک – 2008 ز.

دووبارە نووسینەوەی لە لایەن: کوری ئیسلام.

نووسەر لە چەند دێڕێکدا

نووسەری ئەم دانراوە ناوی (عبدالدائم الکحیل) کە پیشەی ئەندازیارە و توێژەرەوەشە لە بواری ئیعجازی زانستی لە قورئان و سووننەتدا، لە ساڵی 1965 لە شاری (حمص) ی سوریا لە دایک بووە، خێزاندارەو دوو منداڵی هەیە، وە زمانی عەرەبی و ئینگلیزی بە باشی دەزانێت. خاوەن بڕوانامەی بکالۆریۆسە لە ئەندازەی میکانیک 1995، و بڕوانامەی دبلۆمی ئەندازەی شلەکان 1997، دبلۆمی پەروەردە ساڵی 2000، ئەمانە و چەندین توێژینەوە و لێکۆڵینەوە لە ڕاڤەی قورئان و خوێندنەوەو زمانی عەرەبیدا هەیە. خاوەنی زۆر چالاکی بیری و کۆڕ و سیمینارە لە بوارەکانی ئیعجازی زانستی و ژمارەیی لە قورئان و سووننەتدا، چەندین دانراو و بابەت و ووتاری هەیە لە بوارانەدا. ئەمەش سایتەکەیەتی لەسەر تۆڕی ئینتەرنێت . www.kaheel7.com

سەرنج :

1 – بەپێی پێویست و گرنگی بابەتەکان لە هەندێک شوێندا ڕاڤەی ئایەتەکان یان بەشێکیان و یان چەند ووشەیەکیانم کردوون.

2 – لە کۆتایی دانراوەکە ناوی سەرچاوە عەرەبی و بیبیانیەکان ڕیز بەند کراون کە نووسەر سوودیان لێ وەرگرتووە، و هەر خوێنەرێکی بەڕێز دەیەوێت دڵنیا بێت لەو ووتارانە دەتوانێت لەسەر هەمان ئەو ناو و نیشانە ئەلکترۆنییانەی ئاماژەیان بۆ کراوە لە تۆڕی ئینتەرنێتەوە ئەو بابەتانە ڕابکێشێت و بیان خوێنێتەوە کە بەزمانی ئینگلیزین.

(وەرگێر) :

20شیعبان 1428 ک – 2 ئەیلول 2007 ز

پێشەکی

سوپاس و ستایش بۆ ئەو خوایەی ئابەم نیعمەتە گەورەیەی قورئان ئێمەی بەسەر کردۆتەوە و کردوویەتی بە ڕووناکی‌یەک بۆ تاریکاییەکانی ژیانمان، درودو سڵاویش بۆ گیانی ئەو پەیامبەرە نەخوێندەوارەی کە خورەوشتی بریتی بووە لەو قورئانە و بۆتە پێشەوا و ڕووناکی ناو دڵەکەی و هەروەها لە بنەماڵەکەی و یارو یاوەرانی تا ڕۆژی دوایی.

جوان ترین ساتەکانی کە بڕوادار تیایدا دەژی ئەوەیە کە لە ڕێگای زانستەوە بگات بە بڕوا بەخوا و گەورەیی کتێبەکەی کە موعجیزەیەکی نەمرە، هەموو ئەو ڕاستیە زانستی و گەردوونی‌یانەی کە لە قورئانی پیرۆزدا هەن بۆ ئەوەی کە بڕوای بڕواداران زیاد بکات و هۆیەکیش بێت بۆ هەموو بێ بڕوایەک کە لە ژێر ڕۆشناییەکەی بگاتە ئەوەی کە بڕوا بهێنێت و ڕاستاندنی ئەو قورئانە و ئیسلام بسەلمێنێت.

لەم بابەتە زانستی‌یەدا چەند کاتێک بەسەر دەبەین لەگەڵ چەند ئایەتێک و موعجیزەی سەرسوڕهێنەر و چەندین ڕاستی زانستی کە 14 سەدە لە پێش ئێستادا قورئانی پیرۆز ئاماژەی بۆ کردوون و زاناکانی سەدەی 21 یش ئێستا دێن و وەک خۆی دەیڵێنەوە هەروەک چۆن هاتوون!! بەلامانەوە سەیر نەبێت کە زانایانی سەردەم هەمان گوزارشتی قورئانی بەکار دەهێننەوە، ئەمەش بەدڵنیاییەوە تەنها قسەی ڕووت و پێوەنراو نی‌یە، بەڵکو ئەوە ڕاستی‌یەکە بۆ هەموو ئەوانەی دەسەلمێنێت کە دەڵێن قورئان لە ڕووی زانستی و گەردوونی‌یەوە موعجیزە نی‌یە، قورئان لەگەڵ ئەوەشدا کە کتێبی ڕێنومایی و یاسا دانانە هەروەها کتێبی زانستەکانیشە و هەر زانایەک موعجیزەی زانستی تێدا دەبینێتەوە کە بگونجێت لەگەڵ پسپۆڕی‌یە زانستی‌یەکەی خۆیدا.

لەم زنجیرە توێژینەوە زانستی‌یە قورئانی‌یەدا هەوڵ دەدەین گەشتێکی ئیمانی بکەین لە ژێر سایەی ئایەتەکانی قورئاندا تا بزانین چۆن زانست ڕۆڵی ڕاستاندنی کتێبی خوا دەبینێت و لەگەڵیدا هاو ئاهەنگە، بەڵکو لەوە زیاتریش دەبینین کە هەمیشە قورئان باڵا دەستە بەسەر زانستدا، جونکە ئەو قورئانە کتێبی خوا و موعجیزەی هەتا هەتاییە. لەم توێژینەوەیەدا و لە میانەی ڕاستی‌یە زانستی‌یە گەردوونی‌یەکاندا دەچینە نێو قوڵایی هەندێک لە ئایەتەکانی کە باس لە بینای ئاسمان دەکەن و هەموو گەردوونیش بینایەکی توند و تۆڵە و هیچ درز و کون و کەلەبەرێك و شێواوی‌یەکی تێدا نی‌یە.

زاناکان جەخت لە تێرو پڕی بونیادی گەردوونی دەکەنەوە و جەخت لە بینینیان بۆ چنراوی گەردوونی دەکەنەوە کە چۆن چنراوێکی بەوپەڕی ووردەکاری و داهێنانەوە و ئەستێرەکان و مەجەڕەکان هەر وەکو دەنکە مرواری شانۆی گەردوونیان ڕازاندۆتەوە.

سەیر دەبێت لە لامان ئەگەر زانیمان قورئانی پیرۆز ئاماژەی بەو ڕاستی‌یە زانستی‌یانە داوە بەوپەڕی ووردی و ڕوونی و کورتی و ئیعجازەوە، خوای گەورە دەربارەی ئاسمان دەفەرموویت: **(اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ قَرَارًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوَرَكُمْ وَرَزَقَكُم مِّنَ الطَّيِّبَاتِ ۚ ذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ ۖ فَتَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ).** غافر/64 . لەم ئایەتەدا بە ئاشکرا دیارە کە ئاسمان سەقفە بۆ زەوی کە ئەوە لە بڕگەکانی داهاتووی ئەم کتێبەدا دەبینین. بەڵام دەربارەی چنراوی گەردوونی ئەوا قورئانی پیرۆز ئاماژەی بۆ دەکات و سوێند بە ئاسمان دەخوات: **(وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْحُبُكِ)** . الذاريات/7. کە زاناکان لەم دواییانەدا توانی‌یان گەردوون ببینن لەسەر پێوەری زۆر گەورە کراو کە ئاسمان بە تەواوی وەک ڕستێکی چنراو دەردەکەوت، جوانترین وەسف بۆ ئەو دیمەنانە ئەوەیە کە قورئان بەکاری هێناوە و زانستیش پشت ڕاستی دەکاتەوە، بێگەردی بۆ بەدی هێنەری گەورە!

هەر لەم دانراوەدا دەبینین کە قورئان باس لە دوکەڵی گەردوونی دەکات لە قۆناغێک لە قۆناغەکاندا، زاناکیش بە بەڵگەی دابڕ کار و شیکاری تاقیگەیی ئەوەیان سەلماندووە کە گەردیلەکانی تۆزی گەردوونی کە لە فەزای دەورەوە وەریانگرتووە باشترین وەسف بۆ ئەو گەردیلانە ووشەی (دخان) ە واتە: دوکەڵ.

گەورەیی قورئان لەوەدا دەردەکەوێت کە زۆر لە پێش زاناکانەوە ئەو ووشەیەی بەکار هێناوە وەک دەفەرموێت: **(ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ ائْتِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ) . فصلت/11.**

لە ئایەتەکدا دوو ئیعجاز دەردەکەوێت: یەکەم ووتاری قورئان دەربارەی دوکەڵ لە قۆناغێک لە قۆناغیکانی پەرەسەندن و گۆڕانی گەردوونیدا کە تازە بە تازە زاناکان گەیشتوون بەوە، دووەم ووتاری قورئان دەربارەی ئاسمان لەو قۆناغەدا کە زاناکان لەم دواییانەدا ئەویان دۆزیوەتەوە کە گەردوون لە سەرەتاکانییەوە پاش تەقینەوە مەزنەکە شەپۆلی دەنگی ناردووە!!.

بوونی ئەو ڕاستییە زانستییانە لە قورئاندا لە پێش 14 سەدە لەمەوبەرەوە کە تازە بە تازە لەم سەردەماندا دەدۆزرێنەوە بەڵگەی ماددین لەسەر ئەوەی کە ئەو قورئانە لە لایەن خوای بەدیهێنەرەوە دابەزیوە و کتێبێکە بۆ هەموو کات و شوێنێک دەگونجێت بە پێچەوانەی بۆ چوونی ئەوانەی کە گومانیان لەو قورئانە هەیە و دەڵێن بۆ ئەم سەردەمە ناشێت بەبەڵگەی ئەوەی کە ئەو ئایەتەی باس لە دیاردە گەردوونییەکان دەکەن لە ڕووی زانستییەوە ڕاست نین.

هەر بۆیە ئەم لێکۆڵینەوەیەی بەردەستت هەنگاوێکە بۆ ڕاست کردنەوەی ئەو تێڕوانینە و ئەو ڕاستییانەی کە دەیانبینین و پشت دەبەستن بە ووتەی زاناکان لە ئاژانسی فەزایی ئەمەریکی (ناسا) کە ئەوەش باشترین بەڵگەیە لەسەر ئەو هاوڕازییەی لە نێوان ئەوەی زاناکان تازە پێی دەگەن و ئەوەی سەدان ساڵ پێش ئێستا لە قورئانی پیرۆزدا هاتووە.

بەو هیوایەی کە ئەم زنجیرە زانستییە قورئانییانە ببێتە بیر خەرەوەیەک بۆ مرۆڤی برِوادار کە گەورەیی و ئیعجازی کتێبی خوای بۆ دەربکەوێت و لە هەمان کاتیشدا ببێتە هۆکارێک بۆ ڕێنومایی کردنی بێ بڕوا بەوەی کە ئەو قورئانە پیرۆزە لە لایەن خوای گەورەوە هاتووە.

(وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِن رَّبِّكَ فَيُؤْمِنُوا بِهِ فَتُخْبِتَ لَهُ قُلُوبُهُمْ ۗ وَإِنَّ اللَّهَ لَهَادِ الَّذِينَ آمَنُوا إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ). الحج/54.

ئەندازیار:

عبدالدائم الكحيل.

سەرەتای چیرۆکەکە

جوانترین ساتەکان ئەوانەن کە مرۆڤی برِوادار تیایاندا موعجیزەیەکی نوێ لە کتێبی خوای گەورەدا دەدۆزێتەوە، کاتێک کە بۆ یەکەم جار تێگەیشتنێکی نوێی دەبێت بۆ ئایەتێک لە ئایەتەکانی خوای گەورە و لەوکاتەدا فەرموودەی خوای گەورەی دێتەوە یاد کە دەفەرموێت: **(وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ سَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ فَتَعْرِفُونَهَا ۚ وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ) . النمل/93.** واتە: تۆ بڵێ سوپاس بۆ خوا کە نیشانەکانی گەورەیی خۆیتان نیشان دەدات و ئێوەش دەیانناسن و خوا بێئاگا نییە لەوەی دەیکەن. چیرۆکی من لەم زنجیرەیەدا لەو توێژینەوانەدا

دەست پێدەکات لە ئایەتەکانی قورئانەوە کە ڕایاندەگەیەنم و منیش هیچ ڕاڤەیەکی لۆژیکی و زانستیم پێنەبوو بۆیان، بەڵام پاش گەشتێکی توێژینەوەیی لە نێو پێگە زانستی‌یەکان و دۆزینەوە نوێیەکانی زانستەکانی گەردوونی و فەزاییدا خۆمم دەبینی‌یەوە کە سەرم دەتەقی بەوەی زاناکان ئەمڕۆ دەیدۆزنەوە، قورئان بەوپەڕی ووردی و ڕوونی ئاماژەی پێکردووە! کاتێک زاناکان دەستیان کرد بەدۆزینەوەی گەردوون ناوی (فەزا) یان لێنا بەو بیانووەی کە گەردون پڕە لە (بۆشایی)، بەڵام پاش ئەوەی کە زانیاری‌یەکانیان دەربارەی گەردوون پەرەی سەند و توانی‌یان بونیادی گەردوونی زۆر بە ووردی‌یەکی سەر سوڕهێنەر ببینن و چنراوی گەردوونی زۆر پێکەوە بەستراوی پتەو ببینن کە ئیتر زاراوەیەکی نوێیان بەکارهێنا بریتی بوو لە (بناء)، ئەوان بە کرداری توانی‌یان بونیادێکی ئەندازەیی زۆر پتەو ببینن، مەجەڕەکان و کۆمەڵگاکانیان هەوێن و بنچینەی ئەو بینایەن، ئەو مەجەڕانە و تۆزی گەردوونی و دوکەڵی گەردوونی بە هەموویان ئەو بینا زۆر مەحکەمە پێک دەهێنن. ئەو زانایانە زاراوەی نوێی وا بەکاردێنن کە ئێمە لەسەری ڕانەهاتووین وەک پردی گەردوونی و دیواری گەردوونی و ماددەی نەبینراو هەیە کە ناویان ناوە ماددەی تاریک و ئەو ماددەیە گەردوونی پڕ کردووە و دەستی بەسەر دابەشکردنی مەجەڕەکاندا گرتووە و پرد لە نێو ئەو مەجەڕانەدا دروست دەکات کە پێکیانەوە دەبەستێت. لەو زانایانە دەستیان کرد بەوەی زاراوەی زۆر نوێ و نامۆ بەکار بهێنن، ئەو وێنانەی کە لە ڕێگای سوپەر کۆمپیوتەرەوە گیراون دەریانخستووە کە مەجەڕەکانی گەردوون هەر وەک سورمەییانکانی سەقفی ماڵانە و ئاسمانیان ڕازاندۆتەوە، ئەوانە و شتی زۆری دیکەش و بەردەوامیش لەو دۆزینەوانەیان. ڕۆژانە توێژینەوەی نوی دەردەکەن و بە بلیۆنەها دۆلار سەرف دەکەن لە پێناوی ئەو دۆزینەوانەدا، بەڵکو لەوە زیاتر جەخت لەسەر ئەو دۆزینەوانە دەکەن لە میانەی هەزاران توێژینەوەی زانستی‌یەوە کە ڕۆژانە پێگەکانی ئینتەرنێت و گۆڤار و ڕۆژنامەکان پێمانی ئاشنا دەکەن.

لێکچوونێکی سەر سوڕهێنەر

چەندە زۆرن ئەو ئایەتانەی کە ماوەیەکی زۆر ڕامدەوەستێنن و منیش بە ملکەچی لەبەردەم میحرابی گەورەیی و جوانی‌یاندا بیردەکەمەوە لە ووردی بینا کردنیان و پتەوییاندا، و جوانی و سیحری شێوازیان، بە قوڵ بوونەوە بۆ نێو ماناو ئاماژەکانی شۆڕ دەبمەوە و زۆر دەچم بە نێو موعجیزە و سەیر و سەمەرەکانی و زانیاری‌یەکاندا. من چۆن ئەو هەڵوێستەم نابێت لە کاتێکدا وام لەبەردەم گەورەترین و جوانترین و قەشەنگترین کتێب کە ئەوەیش ئەو کتێبەیە کە خوای گەورە زانیاری‌یەکانی خۆی تێدا تۆمار کردووە: **(لَّٰكِنِ اللَّهُ يَشْهَدُ بِمَا أَنزَلَ إِلَيْكَ ۖ أَنزَلَهُ بِعِلْمِهِ ۖ وَالْمَلَائِكَةُ يَشْهَدُونَ ۚ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا) . النساء/166.**

ئەوە زانیاری خوای گەورەیە کە ئاگادارە بە هەموو نهێنیەکانی گەردوون و لەو کتێبە ناوازەیەیدا ئاشکرایان دەکات وەک دەفەرموویێت: **(قُلْ أَنزَلَهُ الَّذِي يَعْلَمُ السِّرَّ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ إِنَّهُ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا) . الفرقان/6**. واتە: بڵێ ئەو خوایە ناردوویەتی کە ئاگادارە بەنهێنی‌یەکانی زەوی و ئاسمانەکان و هەر خۆی لێخۆش بوو بەبەزەییە.

ئەوەی زۆر سەیرە ئەوەیە کە قورئانی پیرۆز زۆر بەووردی باس لەو ڕاستی‌یە گەردوونی‌یانە دەکات کە ئەمڕۆ دەیانبینین! ئەو بەڵگانەی کە هەستیان پێدەکەین و دەیانبینین لەم توێژینەوەیەدا بەڵگەی زۆر بەهێزن لەسەر ئەوە، هەوڵ دەدەین کە ووتەی گرنگترین توێژەرەوە و دۆزەرەوە لەسەر ئاستی جیهانی و وەک خۆی و بەو زمانەی توێژینەوەکانی پێنووسراوە بخەینە بەر دەست کە لە پێگەکانی خۆیانەوە لەسەر تۆڕی ئینتەرنێت وەرگیراون و هەموو خوێنەرێک دەتوانێت بگەڕێتەوە بۆیان و ڕاستەوخۆ لێیان بکۆڵێتەوە ئینجا لە بەرامبەردا بیر لە فەرموودەی خوا دەکەینەوە و بەراووردیان دەکەین و لێیان دەکۆڵینەوە بەبێ ئەوەی کە بەزۆر ڕاڤە پسەپێنین بەسەر ئایەتەکاندا کە هەڵینەگرن، ئەو کاتە دەبینین کە چ هاوئاهەنگی‌یەکی تەواو هەیە لە نێوان ئەوەی زانست دەیدۆزێتەوە و ئەوەی قورئان پێش چەندین سەدە لەمەوبەر ئاماژەی بۆ کردودن، بەڵام پێش ئەوەی ئاشنا بین بەو ڕاستی‌یانە ئەوا پێویستە ئیستێک بکەین بەرامبەر بە یەکێک لەو ڕەخنانەی کە ئاڕاستەی ئیعجازی زانستی لە قورئان و سوونەتدا دەکرێت.

هێرش بۆ سەر ئیعجازی زانستی

لەم دواییانەدا هەندێک ووتاری وا بڵاوبوونەوە کە خاوەنەکانیان پرسیار دەکەن: ئەگەر ئەو ڕاستی‌یە زانستی‌یە گەردوونی‌یانە لە قورئاندا هەن هەر لە 1400 ساڵ لەمەوبەرەوە ئەی بۆچی ئیتر چاوەڕوانی خۆرئاوا دەکەن تا بیدۆزێتەوە و ئینجا دەڵێن ئەوە قورئانە پێش ئەوان کەوتووە بە ئەوەندە سەدە و ساڵ؟ بۆچی بەزۆر ڕاڤەیەکی وا دەسەپێنن بەسەر دەقی ئایەتەکاندا کە هەڵیناگرن.

وەڵامی ئەو پرسیارە لە هەمان ئەو ئایەتانەدا دەبینین کە هاوئاهەنگی و هاوگونجاوی هەن لە نێوان زانست و قورئاندا، ئەو ئایەتانە لە بنەڕەتەوە ئاراستەی بێ بڕواکان کراوە، ئەوانەی کە بڕوایان بەو قورئانە نی‌یە، خوای گەورە بەو ئایەتانە دەیاندوێنێت کە ئاماژە بەو ڕاستی‌یانە دەکەن کە ئەو بێ بڕوایانە خۆیان دەیاندۆزنەوە، بۆیە

دەبینین کە خوای گەورە دەفەرمووێت: **(سَنُرِيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْآفَاقِ وَفِي أَنفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ ۗ أَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ) . فصلت/53**. واتە: ئێمە لە ئایندەدا بەڵگە و نیشانەی سەرسوڕهێنەریان نیشان دەدەین لە ئاسۆکانی بوونەوەرداو لە خودی خۆیشیاندا (بێگومان ئاشکرایە کە لەسەردەمی زانستیدا چەندە نهێنیەکانی بوونەوەر ئاشکرا بووە.. زاناکان بە گشتی و زاناکانی ئەستێرەناسی سەرگەردانن لە وردەکاری و دامەزراوی و گەورەیی و فراوانی ئەم گەردوونە، هەروەها لە ئاڵۆزی جەستەیی و عەقڵیی و دەروونی ئادەروونی ئادەمیزاد)، ئەمەش بۆ ئەوەی تا چاک بۆیان ڕوون بێت و دڵنیابن کە ئەو زاتە حەق و ڕاست و ڕەوایە، ئایا شایەتی پەروەردگارت بەس نیە کە بێگومان ئاگا و زانایە بە هەموو شتێک؟!

هەروەها خوای گەورە دەیاندوێنێت و بانگیان دەکات وەک دەفەرمووێت: **(أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ ۚ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِندِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا). النساء/82**. واتە: ئەوە بۆ ئەوانە سەرنجی قورئان نادەن و لێکی نادەنەوەو لێی وردنابنەوە؟ خۆ ئەگەر لە لایەن کەسێکی ترەوە بوایە جگەلە خوا بێگومان جیاوازی و دژایەتیەکی زۆریان تێدا دەدۆزیەوە.

بەڵام ئەگەر بینیمان هاوگونجاو و هاوئاهەنگ بوو لەگەڵ زانستی نوێدا و هیچ دژایەتی‌یەک نەبوو لە نێوانیاندا ئیتر ئەوە بەڵگەی زانستی دەبێت لەسەر ئەوەی کە ئەو قورئانە لەلایەن خواوەندی گەورەوەیە و هەر خۆی بەدیهێنەری گەردوون و دابەزێنەری قورئانە.

ئائەوە ئامانجی ئیعجازی زانستی‌یە لە قورئاندا، دەبینین کە لە قورئاندا هاوگونجاوی هەیە لە هەموو شتێکدا، هەرگیز نە هەڵەیەک یا دژایەتی‌یەک یان کەم و کورتی‌یەکی تێدا نابینیت کە ئەوانە هەمووی سیفەتەکانی کتێبی خوای گەورەن، بەڵام کتێبەکانی دانراوی دەستی مرۆڤ هەرچەندە هەوڵ بدات لە دانانیدا ئەوا هەر بێ کەم و کورتی و هەڵە و دژایەتی نابێت.

گەورەترین بەڵگەش لەسەر ئەوڕاستی‌یە قورئانی‌یانە ئەوەیە کە زاناکان دەستیان بەوە کردووە کە زاراوە گەردوونی‌یەکان بگۆڕن وەک: (فەزا) بۆ (بناء) واتە ئەوان بۆیان دەرکەوتووە کە ئەوان لەو ناولێنانانەدا هەڵە بوون بۆیە ڕاسیان کردەوە بۆ ئەوەی کە زیاتر وورد و ڕاستە پاش ئەوەی کە ماددەی تاریکیان دۆزی‌یەوە. بەڵام قورئان کە لە لایەن زاتێکەوە دابەزیوە کە ئاگادارە بە نهێنی‌یەکانی زەوی و ئاسمانەکان گوزارشتی زۆر وورد و ڕاستی ڕاستەوخۆ پێداوین وەک خۆی دەربارەی کتێبەکەی دەفەرمووێت: **(لَّا يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ مِن بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ ۖ تَنزِيلٌ مِّنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ). فصلت/42**. واتە: هیچ ناحەقی و نادروستی و ناتەواویەک ڕووی تێ ناکات لە هیچ کاتێکدا و لەهیچ لایەکەوە ڕەوانەکراو و نێردراوی زاتێکە کە خاوەنی حیکمەت و داناییە و شایانی سوپاس و ستایشە.

خۆ ئەگەر ئەو دۆزینەوانە لەسەر دەستی بڕواداران بەو قورئانە بوایە ئینجا بیانوتایە کە ئەوانە لە قورئانیشدا هەن و ئەو کاتە گومان لای بێ بڕوایان دروست دەبوو دەربارەی ڕاستی قورئان و دەیانووت کە ئەوانە ڕاست نین، بەڵام موعجیزەکە لەوەدایە کە ئەوانەی نکۆڵی لەو قورئانە دەکەن هەمان ووشە و گوزارشتەکانی قورئان

دووبارە دەکەنەوە بەبێ ئەوەی بە خۆیان بزانن وە ئا لێرەدا ئیعجازەکە زۆر گەورەتر دەبێت وەک لەوەی بەدەستی بڕواداران بدۆزرایەتەوە!

خۆ ئەگەر بە دواداچوون بکەین بۆ ئایەتە گەردوونییەکانی قورئان دەبینین بەزۆری ووتاری بەرەو بێ بڕواکانە کە زۆر دوورن لە کتێبی خواوە و نکۆڵی لەوە دەکەن کە ئەو قورئانە لە لای خواوە هاتووە، بڕوادار بڕوای بە هەمو ئەوانە هەیە کە لە لایە خواوە هاتووە و بەو ڕاستییە زانستییانەش بڕوا و یەقینی زیاتر دەبێت بە بەدیهێنەر و جوانکاری ئەم گەردوونە و خوای گەورە بە زمانی ئەوانەوە دەفەرمووێت: **(صُنْعَ اللَّهِ الَّذِي أَتْقَنَ كُلَّ شَيْءٍ ۚ إِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ). النمل/88**. واتە: ئەوانە دروست کراوانی خوای گەورەن کە زۆر بە ووردی هەموو شتێک دروست دەکات و ئاگادارە بەوەی دەیکەن.

بەڵام ئەو بێ بڕوایەی کە نکۆڵی لەو قورئانە دەکات و بڕوای بە پەیامی ئیسلام نییە پێویستە سەیر بکات و وورد بێتەوە تا بگاتە بڕوا هێنان بە قایل بوونی تەواوی خۆیەوە و با باش بزانێت کە لە پشت ئەو ڕاستییە زانستییانەوە ڕاستاندنی ئەم ئاینە و پەیامبەرەکەی هەیە کە کۆتا پەیامبەرە (صلى الله عليه وسلم).

گەورەیی گەردوون

مەجەڕەکان کە لە گەردووندا مەلە دەکەن جۆراو جۆر و هەمەچەشنەن و دەبنە هەوێنی بینای ئەم گەردوونە فراوانە، لە گەردوونی بینراودا بە سەدان بلیۆن لەو مەجەڕانە یان هەوێنانە هەن!! بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا ئەو مەجەڕانە تەنها (5%) ی بینای گەردوونی پێک دێنن و (95%) ی دیکەی گەردوون ماددەی تاریکە و نابینرێن، هەر مەجەڕەیەکیش لەوانە زیاد لە (100) هەزار ملیۆن ئەستێرەیان تێدایە تێدایە، گەورەیی هەر بۆ بەدیهێنەری ئەو بینا گەورەیە!!

ڕووناکی لە یەک چرکەدا (300) هەزار کیلۆمەتر دەبڕێت واتە لە یەک ساڵدا نزیکەی 9،5 تریلیۆن کیلۆمەتر دەبڕێت بۆیە ئەو مەجەڕەیەی کە یەک بلیۆن ساڵی ڕووناکی لێمانەوە دوورە ڕووناکییەکەی پێویستی بە یەک بلیۆن ساڵ دەبێت تا بگاتە لامان! کە لەو ماوەیەدا ڕووناکی ئەو مەجەڕەیە ماوەی 9،5 هەزار ملیۆن ملیۆن کیلۆمەتر دەبێت!!!.

گەردوون هەوێنی بینایە

ئێستاش نموونەیەک باس دەکەین کە بریتییە لە چەند ووشەیەک کە زانا خۆرئاواییەکان لەم دواییانەدا بەردەوام دەیڵێنەوە و لە قورئانیشدا پێش سەدان ساڵ لەمەوبەر هاتووە!

لە یەکێک لە توێژینەوەکان کە لە ڕوانگەی ئەورووپای باشوورەوە دەرچووە گرووپێک لە زاناکان ڕایانگەیاند کەوا بەباش دەزانن گوزارشتی (هەوێنەکانی بینا لە مەجەڕەکان) بەکار بهێنن لە جیاتی (مەجەڕەکان) و جەخت لەوە دەکەنەوە کە گەردوون بەو بینایانە ڕازێندراوەتەوە هەروەک چۆن مورووی ڕیز دەکرێت لە سەر ملوانکە یان دەزوو!

لەو توێژینەوەیەدا **دکتۆر (پۆڵ میلەر)** کە خۆی و هاوڕێکانی ڕستی چنراوی گەردوونیان دۆزیوەتەوە بە یەک دەنگ دەڵێن" (مەجەڕە یەکەمینەکان یان هەوێنەکانی بینای یەکەمی لە مەجەڕەکان شێوەی دەزوو لە چنراوێکدا پێک دەهێنن و کاتێک دەست دەکەن بە ڕووناکی ناردن وەک موروو دەدرەوشێنەوە کە بە دەزوویەکی نەبینراوەوە بن کە تا ڕادەیەکی زۆر لە مورووی ملوانکە دەچن).

ئاسمان بینایە

منیش پاش ئەوەی خۆم خستە نێو دەریایەک لە ووتار و توێژینەوەی زانستی کە تازە بە تازە دەربارەی گەردوون و پێکهاتەی دەرچوو بوون دڵنیا بووم لەوەی کە ئەو زانایە تاکە زانا نییە کە بڕوای وابێت، بەڵکو هەموو زاناکان جەخت لە ڕاستی بینای گەردوونی دەکەنەوە و کەم ڕێدەکەوێت کە ووتارێک یان توێژینەوەیەک لە زانستی گەردووونیدا ناوی (بینای گەردوونی) نەهێنێت ئەوەش بەڵگەی ئەوەیە کە زانکانی ئەمڕۆ کۆکن لەسەر ڕاستی بینای گەردوونی، ئینجا ڕاستەوخۆ چووم بەرەو کتێبی ڕاستییەکان (قورئان) و بەدوای ووشیی (بناء) دا و ماناکانیان دەگەڕام و لە پڕدا بۆم دەرکەوت کە ئەو ووشەیە وەک سیفەتی ئاسمان لە قورئاندا ئاماژەی پێکراوە وەک دەفەرموویت: **(اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ قَرَارًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوَرَكُمْ وَرَزَقَكُم مِّنَ الطَّيِّبَاتِ ۚ ذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ ۖ فَتَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ)**. **غافر/64**. واتە: خوا ئەو زاتەیە کە زەوی بۆ کردوون بە شوێنی سرەوتن و ژیان و حەوانەوە، ئاسمانیشی بەسەرتانەوە ڕاگرتووە، ڕووخسارو شێوازتانی نەخشاندووە، بەجوانترین شێوەش نەخشاندویەتی، لە ڕزق و ڕۆزی چاک و پاک و بەسوود بەهرەوەری کردوون، جا ئا ئەوەیە خوای پەروەردگارتان، پاک و بێ گەرد و بڵندە ئەو خوایەی کە پەروەردگاری هەموو جیهانیانە. یان لە ئایەتێکی دیکەدا دەفەرموویت: **(الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً)**. **البقرة/22**. واتە: هەر ئەوزاتە زەوی کردووە بە فەرش و جێگای نیشتەجێ بوون و ژیان بۆتان، ئاسمانی وەکو سەقفێك بەسەرتانەوە ڕاگیر کردووە.

پاکی و بێگەردی بۆ ئەو خوایەی کە ووشەیەکی لە قورئانەکەیدا بەکارهێناوە لە سەدەی حەوتەمی زاینیدا و زناکان لە سەدەی 21 هەمدا هەمان ئەو ووشانە بە تەواوی وەک خۆیان بەکاردەهێننەوە پاش ئەوەی بۆمان دەرکەوت کە ئەو ووشانە گوزارشی ڕاستی و زانستین دەربارەی گەردوون کە بەڕاستی بینایەکی موحکەم و پتەوە ئایا ئا ئەوە ڕێکەوتە یان موعجیزەیە!!!؟

(قُلِ انظُرُوا مَاذَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ وَمَا تُغْنِي الْآيَاتُ وَالنُّذُرُ عَن قَوْمٍ لَّا يُؤْمِنُونَ). **يونس/101**. واتە: پێیان بڵێ: تەماشا بکەن و سەرنج بدەن: خوا چی دروست کردووە لە ئاسمانەکان و زەویدا، کەچی بەڵگە و نیشانەو ئاگاداریەکان سوودیان نیە بۆ ئەو کەسانەی کە باوەڕ ناهێنن و (ڕێبازی ئیمان ناگرنەبەر).

مرواریەکان ملوانکە دەڕازێننەوە!

کاتێک زاناکان ئەم گەردوونەیان لە ڕێگای تەلسکۆبەکانیانەوە یان گەورە کارەکانیانەوە بینی و بینییان چی تێدایە لە ئەستێرە و مەجەڕە و تۆزی گەردوونی ئەوا خۆیان بینییەوە لەبەردەم بینایەکی ئەندازەیی گەردوون بۆیە بەپەلە زاراوەی (البناء) یان بەکارهێنا بۆ ئەو ژمارە زۆرەی ئەستێرە و مەجەڕە و دوکەڵ و تۆزی گەردوونییە و لە نێوانیاندا ڕەنگی جوان و دڵڕفێنیان بینی بۆیە چواندیان بە مرواری! هەر لە قسەی زاناکانەوە کاتێک باس لە بینای گەردوونی دەکەن دەبینین کە ئەوان باس لە چواندنێکی نوێ دەکەن ئەویش ئەوەیە کە مەجەڕەکان و کۆمەڵگاکانیان دیمەنێکی زۆر جوان بە هەموو ڕەنگەکانیانەوە وەک شین و زەرد و سەوز هەروەک دەنکە مورووی ملوانکە یان وەک مرواری ڕیزکراو لەسەر دەزوو واتە: ئەو زانایانە وا دەبینن کە بیناکە ڕازاوەیە.

لە یەکێک لە ووتارە زانستیەکانی یەکێک لە زانا گەورەکاندا هاتووە کە زۆر بەڕاشکاوانە باس لەو جوانییەی ئەو بینایە دەکات کە بەچاوی خۆی دیویەتی و دەڵێت: (ماددەی گەردوونی ڕستێکی چنراو پێکدێنن کە مەجەڕەکان بەدرێژایی ماددەی ئاسایی و ماددەی تاریک ڕیز دەبن هەروەک چۆن مرواری لەسەر ملوانکە ڕیز دەکرێن).

واتە: زاناکان لە توێژینەوەکانیاندا پرسیار لە چۆنیەتی بیناکردنی گەردوون دەکەن ئینجا دان بەبوونی ئەو بینا موحکەمەدا دەنێین، و باس لەجوانی ئەو بینایە دەکەن و دان بەوەشدا دەنێن کە گەردوون پڕە لە ماددەی ئاسایی بینراو و نەبینراو واتە: هیچ بۆشاییەک یان درز و کەلەبەرێک نیە، منیش بینیم کە قورئان بە تەواوی ووردی و هاوگونجاویەکی سەرسوڕهێنەرەوە باس لەو ڕاستیانە دەکات لە تەنها یەک ئایەتدا!!! لەوەش سەیرتر ئەوەیە کە ئەو ئایەتە بێ بڕوایان واتە: ئەوانەی گاڵتەیان بە قورئان دێت دەدوێنێت، دەیاندوێنێت بەڵکو بانگیشیان دەکات بۆ لێوردبوونەوە و بیر کردنەوە لە چۆنیەتی دروستکردنی ئەو بینا و جوانییە گەردوونییە و بیرکردنەوە لە چۆنییەتی ئەو جوانییە وەک ئاماژەیەک بەتەواوی بۆ ماددەی تاریک وەک ئەوەی دەیبینین!!

خوای گەورە دەفەرموێت: **(أَفَلَمْ يَنظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا وَمَا لَهَا مِن فُرُوجٍ)** . ق/6.
واتە: بۆچی سەیرێکی ئاسمانی سەروو خۆیان ناکەن تا بزانن چۆن بینا کراوە و چۆن ڕازێندراوەتەوە کە هیچ درز و بۆشاییەکی تێدانیە.

ئەمڕۆ ئێمە لە میانەی ئەو وێنانەی بینای گەردوونی کە بۆ زاناکان دەرکەوتووە لە بەرهەمی گەورەترین پرۆسەی کۆمپیوتەرییەوە لەو وێنانەوە مەجەڕەکان وەک هەوێنی بیناکردن کە ئاسمانیان ڕازاندۆتەوە دەردەکەوێت و ماددەی تاریکیش بە ڕەنگی ڕەش دەردەکەوێت.

واتە: بیر لە قسەی زاناکان بکەرەوە کە ئاسمان بینایە و ڕازاوەیە و هیچ بۆشایی و درز و کەلەبەری تێدانیە ئینجا بەراوردی بکە لەگەڵ فەرموودەی خوای گەورە: **(أَفَلَمْ يَنظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا وَمَا لَهَا مِن فُرُوجٍ)**. ق/6. ئایا ئەوەی لە ئایەتەکەدایە بە تەواوی ئەوە نیە کە زاناکان بینیویانە بە نوێترینی ئامێرەکان!؟

برای خوێنەرم سەرنج بدە کە چۆن ئەو زانایانە لە تازەترین دۆزینەوەکانیاندا باس لە چۆنیەتی بینای مەجەڕەکان دەکەن و چۆن دروست دەبن و چۆن ئاسمانیان ڕازاندۆتەوە وەک مرواری سەر ملوانکە! هەتا ئەو بۆشاییەی نێوان مەجەڕەکان کە زانایان وایان دەزانی کە بۆشایی تەواوە و هیچی تێدا نیە، بەڵام وا دەردەکەوێت کە ئەوە بۆشایی نیە و پڕە لە ماددەی تاریک ئەمەش ئەوە دەردەخات کە ئاسمان هیچ درز و کەلەبەر و بۆشایی تێدا نیە کە ئەوەش بە تەواوی لەگەڵ دەقە قورئانییەکەدا دەگونجێت.

ووشە قورئانییەکان لە زاراوەکانی خۆرئاوادا

گەورەیی و بێگەردی بۆ ئەو خوایەی کە ئەو قورئانەی ناردووە، خوای گەورە داوا دەکات کە سەیری ئاسمان بکەن بەکەن بە سەروویانەوە و بگەڕێن بە دوای چۆنییەتی ئەو بینا کردن و ڕازاندنەوەیە و ئەوان خۆیان باس لەو بینا کردن و ڕازاندنەوەیە دەکەن کە بەڕوونی دەیبینن، ئەوان باس لە شێوەی ئەو مەجەڕانە دەکەن کە وەک مروروو وایە و ملوانکە دەڕازێنێتەوە و دەبینین لە توێژینەوەکانیاندا هەمان ووشەکانی قورئان بەکاردەهێنن ئەوەش ئەوەیە کە قورئان دەربارەی دەفەرمووێت: **(كَيْفَ بَنَيْنَاهَا)** !! لەو بابەتانەی کە تازە دەردەچن ئەو زانایانە پرسیارێک دەوروژێنن کە بە هەمان ووشەی قورئانی دەست پێدەکات (چۆن بینای گەردوونی دروست بووە) کە هەمان ووشەی قورئان بەکاردەهێنن (کیف) واتە: چۆن؟ خۆ ئەگەر ئەو ووتارانە بخوێنینەوە دەبینین کە باس لە بونیادی گەردوونی دەکەن هەروەە چۆن قورئانی پیرۆز باسی دەکات، هەتا ئێمە لەم سەدەی بیست و یەکەمەدا دەبینین کە خەڵات دەبەخشرێت لە پێناو وەڵامدانەوەی ئەو پرسیارەی کە لە (14) سەدە لەمەوبەرەوە قورئان ووروژاندویەتی ئایا ئەوە ئیعجازێکی گەورەی قورئانی پیرۆز نییە؟

بەڵام ئەوەی زۆر واقی منی ورماندووە لێوەرگیراوەکانی ووشەی (بناء)، ئەو زاراوانەی کە زاناکانی ئەمڕۆ بەکاری دەهێنن و جەختی لێدەکەنەوە لە توێژینەوەکانیاندا و ئەمڕۆ پێی گەیشتوون، ئەوا قورئان پێش ئەوان کەوتووە زۆر بەووردتر و ڕوونتر و جوانتر.

ئەگەر بە نێو کتێبی خوادا گەڕاین و سەرنجی ئەو ئایەتانەمان دا کە باس لە بینا کردنی گەردوون دەکات، دەبینین کە ڕوونکردنەوەی خوایی هەمیشە جەخت لە سەر ڕاستی ئەو بیناکردنە بەهێز و تۆکمەیەی گەردوون دەکاتەوە وەک دەفەرموویێت: **(أَأَنتُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمِ السَّمَاءُ ۚ بَنَاهَا). النازعات/27**. واتە: ئایا دروستکردنی ئێوە گرانتر و گەورەترە یان ئەو ئاسمانەی کە بینای کردووە؟

زاناکان جەخت لەوە دەکەنەوە کە ئەو هێزانەی لە گەردووندا هەن زۆر لەوە گەورەترن کە ئێمە بۆیان دەچین، خوێنەری بەڕێز دەتوانێت بگەڕێتەوە بۆ ئەو سەرچاوانەی کە ئێمە لە کۆتایی ئەم توێژینەوەیەدا پاشکۆمان کردوون تا بیرۆکەیەک وەربگرێت دەربارەی گەورەیی ئەو هێزانەی کۆنترۆلی گەردوون دەکەن، لەو ئایەتەی پێشوودا و لە میانەی ووشەی (اشد) مانای گەورەیی ئەو هێزانە وەدەردەکەوێت، بەڵکو بۆ جەخت کردن لەسەر ئەو ڕاستی‌یە خوای گەورە سوێند بەو بینایە دەخوات وەک دەفەرموویێت: **(وَالسَّمَاءِ وَمَا بَنَاهَا). الشمس/5.** خوای گەورە سوێند ناخوات بەشتی گەورە نەبێت..

ئەوەتا یەکێک لە زانا خۆرئاواییەکان سوورە لەسەر ئەوەی کە گەردوون بینای گەردوونی زۆر گەورە و قایم و تووند و تۆلە وەک دەڵێت: (ڕوونترینی هەموو ئەو ڕاستی‌یانەی کە دەربارەی گەردوون هەن، ئەوەیە کە ئەو بینا کردنەی گەردوون بە هەموو پێوەرەکان دەرکەوتووە کە زۆر دەوڵەمەندە لە بیناکەیدا بە هەسارە و ئەستێرە و مەجەڕەکان و مەجەڕە زۆر گەورەکان کە بە چەندین ملیۆن ساڵی ڕووناکی درێژ دەبن.

ئیعجازی زانستی بەرزترین شێوازی دوواندنی بێ بڕواکانە

هەندێک لە زاناکان نکۆڵی لە ووتاری خوایی کە قورئانی پیرۆزە دەکەن و دەڵێن: ئەو قورئانە دانراوی موحەممەدە (صلی الله علیه وسلم)!!! و لەوانەیشە ئەوانە هەر بڕوایان بە بوونی خوای گەورەش نەبێت، چونکە ئەوان لە بارێکی پشێوی تێکەڵی و پێکەڵیدا دەژین، ئەوەی سەیرە ئەوەیە کە خوای گەورە باس لەو بارەی ئەوانە دەکات وەک دەفەرموویێت: **(بَلْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ فَهُمْ فِي أَمْرٍ مَّرِيجٍ). ق/5**. واتە: ئا ئەوانەی کە بڕوایان بەو قورئانە نی‌یە وان لەسەر سوڕماویی و پشێویی و تێکەڵی هزر و بیر و ناجێگیریی دەروونی. بەڵام لەگەڵ ئەوانەشدا هەر خوای گەورە ڕاستەوخۆ بانگیان دەکات بۆ تێڕوانین و بیرکردنەوە لە چۆنی‌یەتی بینا کردن و جوانکردنی ئەم گەردوونە و جەخت دەکاتەوە بۆ ئەوانە کە هەر خۆی واتە خوای گەورە ئەو مەجەڕانەی دروستکردووە و ئەو جوانسازی‌یەی تێدا ئەنجامداوە وەک دەفەرموویێت: **(كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا)،** بگرە لەوەش زیاتر خوای گەورە هەموو هۆکانی تێڕوانین و دۆزینەوەی بۆ فەراهەم هێناون تا لەو ڕێگایەوە بەدیهێنەری ئەو بینا گەردوونی‌یە قەشەنگە بناسن تا لەو بارە واق وڕماوی و پشێویە دەروونی‌یە دەربچن و بڕوا بێنن بەو بەدیهێنەرە بەتوانا و کاربەجێیە، ئایا ئەوە بانگکردن نی‌یە لە لایەن خوای گەورەوە و بە زمانی زانست بۆ بڕواهێنان بەو بەدیهێنەرە باڵا دەستە؟

ئیسلام ئا بەو جۆرە مامەڵە لەگەڵ نا موسڵمانەکان دەکات بۆ قایلکردنیان، ئاخۆ ئەوە ئاینی دواکەوتوویی و تۆقاندنە یان ئاینی زانست و لێبوردەیی و قایلکردنە؟

ئەگەر ئا بەو شێوازە زانستی‌یە و بە دەرخستنی ئیعجازی زانستی لە قورئاندا گوتاری خوای گەورە بێت بۆ بێ بڕواکان، ئیتر دەبێت چ زمانێک ئەوانە بدوێنێت و یان بە مانایەکی دی بەکام زمان ئەو بێ بڕوایانە بدوێنرێن لەم سەردەمەی زانست و تەکنەلۆژیایەدا و هەندێکش لەو بێ بڕوایانە وابەستەی ئەو زانست و تەکنەلۆژیایەن.

خوای گەورە دەفەرموویێت: **(ادْعُ إِلَىٰ سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ ۖ وَجَادِلْهُم بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ ۚ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَن ضَلَّ عَن سَبِيلِهِ ۖ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ). النحل/125**. واتە: (ئەی پێغەمبەر صلی الله علیه

وسلم، ئەی ئیماندار) بانگەواز بکە بۆ لای بەرنامەو ڕێبازی پەروەردگارت بەحیکمەت و دانایی (بۆ هەندێك) و ئامۆژگاری جوان و بەجێ، (بۆ هەندێکی تر)و گفتو گۆو موجادەلە بەجوانترین شێوە (لەگەڵ هەندێکی تردا بە تایبەتی خاوەن کتێبەکان)، چونکە بەڕاستی پەروەردگارت هەر خۆی زانایە، کە کێ گومڕایە، هەروەها هەر خۆیشی زانایە بە هیدایەت و وەرگران.

لە ئامێزی ڕاڤەی ئەم ئایەتەدا

ئیمامی تەبەری ڕەحمەتی خوای لێ بێت لەڕاڤەی مانای (البناء) دا دەفەرموێت: فەرموودەی خوای گەورە **(أَفَلَمْ يَنظُرُوا)** ئەوە دەگەیەنێت کە ئاخۆ ئەوانەی بڕوایان بە زیندوو بوونەوەی پاش مردن نیە و نکۆڵی لە توانایی خوا دەکەن بۆ زیندوو کردنەوەیان پاش مردن ئاخۆ ئەوانە سەیری ئاسمان ناکەن چۆن بینا کراوە و ڕازێندراوەتەوە **(إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا)** چۆن خوای گەورە ئەو ئاسمانەی کردۆتە سەقفێکی پارێزەر و بێ ئەوەی هیچ درزو کونێکی تێدا بێت کە ئایەتی **(وَمَا لَهَا مِن فُرُوجٍ)** ئاماژە بەوە دەکات.

ئیمامی قورتوبی لە مانای ئایەتی أَفَلَمْ يَنظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ دا دەفەرموێت: واتە سەیر کردنی بیرکردنەوەو بەهەند وەرگرتن، ئەوەی بەدی هێناوە دەتوانێت جارێکی دی دووبارەی بکاتەوە **(بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا)**. واتە: چۆن بەرزی کردۆتەوە بەبێ ستوون **(وَزَيَّنَّاهَا)** واتە ڕازاندومانەتەوە بە ئەستێرە (وَمَالَهَا مِن فُرُوجٍ) (فروج) کۆی (فرج)ە، واتە:درز، کسائی دەفەرموێت: هیچ جیاوازی و ناڕێکی و درزی تێدا نیەیە.

لە ڕاڤەی تەبەریدا دەفەرموێت: "بۆ قسە لەسەر مانای فەرموودەی خوا **(وَالسَّمَاءَ بِنَاءً)** . **البقره.22** ئەبو جەعفەر دەفەرموێت: بۆیە ناوی (السماء) بەکارهێنراوە کە بەمانای ئاسمانە واتە: هەموو شتێکی بەرز بووەوە لەسەرو زەوییەوە و لەسەرو دانیشتوانی سەر ڕووی زەوییەوە، هەر شتێک لەسەرو شتێکی ترەوە بێت ئەوە بە ئاسمان دەناسرێت بۆ ئەوەی خوارەوەی، بۆیە بە سەقفی ماڵان دەووترێت (سماوە)، چونکە لە سەرویەوەیەتی، و لە قەتادەوە کە دەربارەی **(وَالسَّمَاءَ بِنَاءً)** وتوویەتی ئاسمانی کردۆتە سەقف بۆ تۆ".

ئایا ئەوەی کە ڕاڤەکارانی پێشووی قورئانی پیرۆز پێی گەیشتوون هەمان ئەوە نیە کە زانستی نوێی ئەمڕۆ دەیدۆزێتەوە؟ ئایا گەردوون بە مادده پڕ نەبۆتەوە؟ ئایا ئەستێرە و مەجەڕەکان ئاسمانیان نەڕازاندۆتەوە؟ ئایا ئەو ئاسمانە بێ درز و کەلەبەر و بۆشایی نیەیە و ئەوانە هەموو جەخت لە ڕوونی و ڕاشکاوی دەقی قورئان دەکەنەوە و هەر کەس ئەو قورئانە بخوێنێت ئەوا بەپێی پسپۆڕی و زانیاری خۆی هەست بەو ڕاستیانە دەکات.

گۆڕانکارییەکانی ڕاستییە زانستییەکان

لە سەدەی حەوتەمی زاینیدا کە قورئان دابەزییە خوارەوە ئەوە لای خەڵکی لە ئارادا بوو کە زەوی ناوەندی گەردوونە و ئەستێرە و هەسارەکان بە دەوری زەویدا دەسوڕێنەوە، هیچ کەس زانیاری نەبوو دەربارەی بینای گەردوونی و پەیدابوونی و پەرەسەندنی، هیچ کەس ئەو ژمارە خەیاڵییانەی مەجەڕەکانی بە خەیاڵدا نەدەهات و کەسیش دەربارەی بینای ئەو مەجەڕانە هیچی نەدەزانی.

بار هەر بەو جۆرە مایەوە ڕاپەڕینی زانستی نوێ هاتە کایەوە کاتێک زاناکان لە ڕێگای تەلسکۆبەکانیانەوە سەیری ئاسمانیان دەکرد و زانستی گەردوونی زیاتر پێشکەوت کاتێک زاناکان هۆکانی شێکاری شەبەنگی ڕووناکی مەجەڕە دوورەکانیان بەکارهێنا، ئینجا دەردەمێک دەستی پێکرد کاتێک توێژەرەوەکان تەکنیکی چارەسەر کردنیان بە کۆمپیوتەر بەکارهێنا بە مەبەستی دەستکەوتنی زانیاری زیاتر دەربارەی گەردوون.

بەڵام لە سەرەتای هەزارەی سێیەمدا زانستی فەزایی پێی نایە قۆناغێکی نوێوە لە ڕێگای بەکارهێنانی سۆپەر کۆمپیوتەرەوە، کاتێک زاناکان وێنەی هێڵکاری گەردوونیان بە سێ دووری بە دەستهێنا و لە ئەنجامی ئەوەشدا

زاناکان بەدڵنیایی تەواوەوە گەیشتنە ئەوەی کە هەموو شتێک لەم گەردووونەدا بریتی‌یە لە بینایەکی موحکەم و بەهێز. بەڵام ئەوەی کە سەرنجی من ڕادەکێشێت و زۆر لە سەری دەوەستم ئەو وەسفەی خوای گەورەیە بۆ ئەستێرەکان کە دەفەرموویێت: **(وَزَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَحِفْظًا ۚ ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ). فصلت/12**. واتە: ئاسمانی دنیاشمان ڕازاندەوە بە ئەستێرەوکردمانە چراخان و کردمانە هۆی پاراستن، (لە شەڕی شەیتانەکان)، ئا ئەو شتانە هەمووی بە ویست و فەرمانی زاتێکە کە باڵادەست و زانایە.

من بەڕاستی سەر سوڕماو بووم کە کاتێک بینیم زاناکان وێنەی ئەستێرە و کوازاری (نیمچە ئەستێرە) ی وا پرشنگداریان گرتووە کە بە ڕاستی ڕێگای نێوان ئێمە و خۆیان ڕووناک دەکاتەوە بۆیە ناوی (المصابیح) یان لێناوە واتە گڵۆپەکان، بەڵێ گەورەیی بۆ ئەو خوایەی کە زۆر پێش ئەو زانایانە ئەو وەسفە جوانەی بەکارهێناوە **(وَزَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ)!**

ئاخۆ کێ موحەمەدی فێری ئەو ووشانە کردووە؟

لەم توێژینەوەیەدا ئەو پرسیارە زۆر دووبارە دەبێتەوە کە ئەگەر ئەو قورئانە لە دانراوی دەستی موحەمەد (صلی الله علیه وسلم) بێت ئەوا چۆن ئەو پەیامبەرە نەخوێندەوارە ئەو پرسیارە لە بێ بڕواکان دەکات و بانگیان دەکات بۆ تێڕوانین لە چۆنی‌یەتی بنیاتنانی گەردوون؟! هەروەها چۆن ئەو توانیویەتی باس لەوە بکات کە ئەستێرەکان ئاسمانیان ڕازاندۆتەوە و لە کوێوە ئەو زاراوە زانستی‌یانەیان هێناوە وەک (بناء ، مصابیح)!؟ لەوە زیاترئەوچۆن زانی کە لە گەردووندا بۆشایی و درز و قڵیش نین؟! کێ ئەو زاتەی فێری ئەو هەموو زانستە گەردوونی‌یانە کرد لە سەردەمێکی دواکەوتووی وەک ئەوەی موحەمەد تێیدا ژیاوە؟ لە ڕاستیدا بوونی ئەو زاراوە زانستی‌یانە لە قورئانی پیرۆزدا بۆ خۆی بەڵگەیەکی حاشا هەڵنەگرە لە سەر ئەوەی کە ئەو قورئانە ئیعجازی زانستی تێدایە و لە لایەن خوای بە دەسەڵاتەوە دابەزیوە.

قورئان یەکەمین کتێبە کە بینای گەردوونی بە فراوان بوونەوە دەبەستێتەوە

لە قورئانی پیرۆزدا تێبینی ئەوە دەکەین کە هەمیشە ووشەی (بناء) بەستراوەتەوە بە ووشەی (السماء) و هەروەها ووشەکە بەستراوەیە بە ڕازاوەیی گەردوون و فراوان بوونیەوە وەک خوا دەفەرموویێت: **(وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ). الذاریات/47**. واتە: ئێمە خۆمان ئاسمانمان بینا کردووە بە توانایی و دەسەڵاتی خۆمان و هەر خۆشمان هەر فراوانی دەکەین. ئەوەی سەیرە ئەوەیە کە بە هیچ جۆرێک توێژینەوەیەک نابینین کە باس لە بیناکردنی گەردوون بکاتەوە و باس لە فراوان بوونی نەکات!!ئەمەش ئەوەیە کە قورئان زۆر بە ووردی ئاماژەی بۆ کردووە بە دوو ووشەی **(بَنَيْنَاهَا)** وە **(لَمُوسِعُونَ)**، ئەوش مانای وایە کە قورئانی پیرۆز یەکەم کتێبە کە بینای گەردوونی بەستووەتەوە بە فراوان بوونی‌یەوە، و خوێنەری بەڕێزیش سەردانی هەندێک لەو بابەتانە بکات کە لە کۆتایی ئەم دانراوەدا ئاماژە بۆ سەرچاوەکانیان کراوە تا زیاتر دڵنیا و شارەزا بێت لەو پەیوەندی‌یە لە سەرچاوە زانستی‌یە نوێیەکانەوە. ئێنجا ئەو پرسیارە دووبارە دەکەینەوە کە مانای چی‌یە زاناکان هەمان گوزارش و ووشەی قورئانی بەکاردەهێنن؟ ئەوە مانای ئەوەیە کە قورئان دەیەوێت دەریبخات بۆ ئەوانەی کە گومانیان لەو قورئانە هەیە ئەوا هەرچەندە هەوڵ بدەن دەبێت لە کۆتاییدا هەر هەمان ووشە قورئانی‌یەکان بەکاربهێننەوە!!!

قورئان دیاری دەکات کێ بینای گەردوونی دەدۆزێتەوە

لە ڕاستیدا ئاماژەیەکی زۆر گرنگ لە ئایەتەکاندا هەیە کە کێن ئەوانەی کە ڕاستی بینای گەردوونی دەدۆزنەوە، بۆیە لە هەموو ئەو ئایەتانەی کە ئاماژە بە بینای گەردوونی دەکەن گوتاریان ئاراستە دەکرێت و دەبینین کە گوتارەکانیش بۆ ئەوانەیە کە گومانیان لە قورئان هەیە تا لە ڕێگای دۆزینەوەکانیانەوە ڕێگای خوا و بڕوابوون بە دوا پەیامە نەمرەکەی بە دەست بهێنن، سەرنج بدە لەو بانگەوازە خواییەی کە خەڵکی بانگ دەکات بۆ پەرستنی خوای گەورە و بینای ئاسمانیان بیر دەخاتەوە: (يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ (٢١) الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَّكُمْ ۖ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَندَادًا وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ (٢٢)). البقرة/21-22. واتە: ئەی خەڵکینە پەروەردگاری خۆتان بپەرستن، ئەو زاتەی کە ئێوە و پێشینانی ئێوەشی بەدی هێناوە، بۆ ئەوەی ڕێبازی خواناسی و تەقوا و پارێزکاری بگرنە بەر. هەر ئەوزاتە زەوی کردووە بە فەرش و جێگای نیشتەجێ بوون و ژیان بۆتان، ئاسمانی وەکو سەقفێك بەسەرتانەوە ڕاگیر کردووە، لە ئاسمانەوە ئاوی بۆ باراندوون، جا بەهۆیەوە جۆرەها بەرهەمی (درەخت و گژوگیای) بەدەرهێناوە تا ببێتە ڕزق و ڕۆزی بۆتان، کەواتە شەریك و هاوتا بۆ خوا بڕیار مەدەن، کە خۆشتان دەزانن پەرستراو دەبێت بەدیهێنەر بێت.

هەروەها قورئان باس لە نکۆڵی بێ بڕواکان دەکات بۆیە بیناکردنی ئاسمانیان وەبیر دەهێنێتەوە: (كَذَٰلِكَ يُؤْفَكُ الَّذِينَ كَانُوا بِآيَاتِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ (٦٣) اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ قَرَارًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوَرَكُمْ وَرَزَقَكُم مِّنَ الطَّيِّبَاتِ ۚ ذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ ۖ فَتَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ (٦٤)). غافر/63-64. واتە: هەر بەو شێوەیە لادابوون ئەوانەی کە لە پێش ئەمانەوە دژایەتی ئایات و فەرمانەکانی خوایان دەکرد و لە ڕێبازەکەی لایان دەدا و دژایەتیان دەکرد (بەڵام کوان ؟! بۆ کوێ چوون ؟! چیان بەسەر هات ؟!). خوا ئەو زاتەیە کە زەوی بۆ کردوون بە شوێنی سرەوتن و ژیان و حەوانەوە، ئاسمانیشی بەسەرتانەوە ڕاگرتووە، ڕووخسارو شێوازتانی نەخشاندووە، بەجوانترین شێوەش نەخشاندویەتی، لە ڕزق و ڕۆزی چاک و پاک و بەسوود بەهرەوەری کردوون، جا ئا ئەوەیە خوای پەروەردگارتان، پاک و بێ گەرد و بڵندە ئەو خوایەی کە پەروەردگاری هەموو جیهانیانە. (يُؤْفَكُ) واتە: هەڵیدەبەستن.

ئیتر بەو جۆرە قورئان لە چەندین ئایەتدا سەرنجی بێ بڕوایان ڕادەکێشێت بۆ چۆنیەتی بەدیهێنان و بیناکردنی گەردوون: (أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَىٰ قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا). محمد/24. واتە: بۆچی بیر لە قورئان ناکەنەوە یان دڵەکانیان قفڵی لێدراوە؟

سوێند بە ئاسمانی چنراو

ئێستا با بچینەسەر یەکێک لە تازەترینی دۆزینەوە زانستیەکان دەربارەی چنراوی گەردوونی یان شانەی گەردوونی، و چۆن مەجەرە و کۆمەڵەکانیان شانەیەکی پێکەوە بەستراوی توند و تۆڵ هەروەک ڕستێکی چنراو لە دەزوو پێکدێنن ئینجا ئاماژە بەوە دەکەین کە چۆن خوای گەورە لە قورئانەکەیدا باس لەو ڕستە چنراوە دەکات: (وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْحُبُكِ). الذاريان/7. ئەو کاتە دەبینین کە چۆن ڕاستیە زانستیە جێگیرەکان خۆیان لەگەڵ ئاماژە قورئانیەکاندا دەگونجێنن، ئەو خۆگونجاندنانەش بەڵگەی ئەوەیە کە ئەو قورئانە نێردراوی خوای گەورەیە و موعجیزەیە لە هەموو ڕووەکانیەوە و لەوانەش لە ڕووی زانستی و گەردوونیەوە!

لەم بابەتەدا پشت دەبەستین بە لێکۆڵینەوەکانی سەرچاوە زانستیەکان کە لە لایەن زانایانی خۆرئاواوە ئەنجامدراون و ئەو چنراوە گەردوونیەیان دۆزیوەتەوە و بەسەدان توێژینەوەیان لەسەر نووسیوە و لە لایەن زۆر لە سایتە هەرە گەورە جیهانیەکانەوە ڕاستاندنی بۆ کراون، وەک سایتی ئاژانسی فەزایی ئەمەریکی (ناسا).

ڕاڤەی ووشەی "الحبک"

منیش بڕیارمدا کە بگەڕیمەوە بۆ ووتەی ڕاڤەکاران ڕەحمەتی خوایان لێ بێت و بۆم دەرکەوت کە زۆربەی ئەوان وا لە ووشەکە گەیشتوون کە "الحبک" بە مانای ڕستێکی چنراوی زۆر توند و تۆڵ دێت و دەڵێن: کە فەرموودەی خوا **(وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْحُبُكِ)** بەمانای ئەوە دێت کە شێوەیەکی جوان و توند و تۆڵ و دڵڕفێن دەگرێتەوە، ئەوەتا ئیمامی قورتوبی ڕەحمەتی خوای لێ بێت قوڵ دەبێتەوە لە مانی **"الحبک"** و 7 مانای لێ هەڵدەگۆزێت:

یەکەم: ئیبن عەباس و قەتادە و مجاهد دەڵێن: ئەوە دروستکراوی ڕێک و پێکە کە عەکرەمەش هەر وای وتووە و دەڵێت: ئایا نابینیت کە ئەو کەسەی قوماشێک دەچنێت (جۆلا) چۆن بە چاکی و جوانی دەیچنێت و لە زمانی عەرەبیدا دەووترێت "حبک الثوب یحکبکە حبکا" واتە بە چاکی چنیویەتی، ئیبن ئەعرابیش دەفەرمووێت هەر شتێک بە توند و تۆڵی و جوانی دروستکرا ئەوە لە زمانی عەرەبیدا دەوترێت "احتبکته".

دووەم: بەواتای جوانی دەگرێتەوە کە حسن و سعیدی کوڕی جەبیر وای بۆ چوون.

سێیەم: ئەوەی کە حسن وتوویەتی ئەستێرە دەگرێتەوە.

چوارەم: قسەی فەڕائە کە (الحبک) واتە هەموو شت دەشکێنێت وەک چۆن با لم و خۆڵ دەبات و ئاوی وەستاو دەجوڵێنێت.

پێنجەم: زۆر بەهێز ئیبن زەید وای فەرمووە و ئایەتی **(وَبَنَيْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعًا شِدَادًا)**. **النبا/12**. دەخوێنێتەوە (المحبوک) بە مانای زۆر بەهێزو بەتووندی دروستکراوە.

لە سووننەتیشدا هاتووە کە عائیشە (خوای لێ ڕازی بێت) کە (تحتبک تحت الدرع فی الصلاة) واتە زۆر بە توند و تۆڵ و قایمی گرتوویەتی.

شەشەم: خەصیف وتوویەتی : بەمانای ڕوونی و کراوەیی دێت، وەک پۆشاکێکی ڕوون یان بەرگێکی ڕوون و یان ڕوویەکی گەشاوە و ڕوون و جوان دێت.

حەوتەم: بەمانای ڕێگای کاکێشان دێت کە لە ئاسماندا هەیە، چونکە وەک شوێنەواری کا دەردەکەون.

ئەو چنراوە لە کوێدایە؟

بەڵام من ئەو پرسیارەم لە خۆم دەکرد ئاخۆ ئەو چنراوە توند و تۆڵە لە ئاسماندا لە کوێدایە؟ خۆ ئێمە لە ئەستێرە و هەسارەکان زیاتر نابینین، بۆیە گەڕام بەنێو هەندێک لەو سەرچاوانەی کە باس لە گەردوون و بونیادی گەردوون دەکەن و لەو کاتانەدا هیچی وام دەست نەکەوت دەربارەی ئەو چنراوە.

ئەو ئایەتەی باس لەو چنراوە دەکات هەروا مایەوە لە مێشکمدا بۆ ماوەی چەند ساڵێک ، تا چەند ڕۆژێک پێش نووسینی ئەم بابەتە، لە کاتێکدا خەریکی هەڵدانەوەی لاپەڕەکانی چەند پێگەیەکی سەر تۆڕی ئینتەرنێت بووم کە دەربارەی گەردوون و تازەترین هەواڵ و ڕاستی زانستی جێگیر بوو، پەوەی کتو پڕ بوو بەلامەوە ئەوە بوو هەواڵێک بوو کە لە پێگەی ڕوانگەی ئەورووپی باشوور بڵاو کرابوەوە بەناونیشانی: "سەربوردێک لەسەر چنراوی گەردوونی زۆر زوو" پاش ئەوەی چەند دێڕێکم لێخوێندەوە بۆم دەرکەوت کە قورئانی پیرۆز پێش ئەوانە کەوتووە بە 14 سەدە لەمەوبەر کە باس لە چنراوی گەردوونی دەکات و بە "الحبک" ناوی دەبات بەڵکو خوای گەورە سوێندی پێ دەخوات.

ووشەی "الحبک" لە ڕووی زمانەوانیەوە

لە ڕاستیدا بابەتەکە هەروا سادە و سانا نییە، ئێمە واین لە خزمەت کتێبی پیرۆزی خوای گەورەدا قسە کردنیش لەو کتێبە پیرۆزە بەبێ شارەزایی و زانیاری خاوەنەکەی بەرەو ماندوو بوون و تووڕەیی خوای مەزن دەبات، بۆ من نییە بە هیچ جۆرێک کە مانایەک بدەم بە ئایەتێک کە هەڵیناگرێت و لە تواناشمدا نییە کە مانای ئایەتەکە بەرەو ئاقارێکی نوێ ببەم تا بە تەواوی دڵنیا نەبم لەوەی کە ئایەتەکە ئەو مانایەش هەڵدەگرێت و ئەوەش یەکێکە لە مەبەستەکانی خوای گەورە. بەڵام پەلە کردن لە ڕاڤەی ئایەتێک لە ئایەتەکانی قورئانی پیرۆز بە پشت بەستن بە تیۆرییە زانستییەکان لەوانە کە لە دواڕۆژدا ئەو ڕاڤە کردنە وادەرنەچێت و دەرکەوێت کە هەڵەیە، ئەوەش بەباشی ناگەڕێتەوە بۆ قورئان و دەبێتە بەڵگەیەک بە دەست دووژمنانی ئیسلامەوە بۆ ووتن لەو ئاینە پیرۆزە بەمەبەستی گومان دروست کردن لەسەر ئیعجازی زانستی قورئانی پیرۆز، بۆیە پێویستە پێش هەموو شت بەرەو زمانی عەرەبی بڕۆین کە ئەم قورئانەی پێدابەزیوە و بگەڕێین بەدوای ماناکانی ئەو ووشەیە کە منیش هەروام کردووە. پاش گەشتێکم بەنێو فەرهەنگە زمانەوانییەکاندا بینیم کە ئەو ووشەیە لە کرداری "حبک"ەوە هاتووە کە عەرەب دەڵێن "حبک النساج الثوب" بەمانای جۆڵاکە جلەکەی چنی، وە "حبک الحائک الثوب" واتە بەباشی و توند و تۆڵی چنینەکەی ئەنجامداوە، هەروەها "الحبک" کۆی ووشەی "حبیکة" یە کە مانای ڕێگا دێت.

لەمیانەی ئەو مانا زمانەوانییانەی ووشەی "الحبک" بۆم دەرکەوتووە کە ووشەکە گەلێک مانای بنەڕەتی وەک چنراو و دەزووی ڕستراو بە توند و تۆڵی پێکەوە. بەڵام ڕاڤەکارانی پێشوو (ڕەحمەتی خوایان لێ بێت) ڕەهەندەکانی ئەو مانایانەیان نەزانیوە، چونکە لەو سەردەمەی ئەواندا ئەم گەردوون زانییەی ئێستا نەبووە، بەڵکو لەوەش زیاتر تەمەنی ئەو بیرۆکەی "چنینە" لە چەند ساڵێک تێپەڕ نابێت.

کتوپڕییەکی نوێ

لە میانەی مانای زمانەوانی ووشەکەوە بۆم دەرکەوت کە شێوەی ئەو چنراوە گەردوونییە دەبێت وەک دەزووی تێهەڵبەستراو و بەیەکداچوو و پێکەوە بەستراو بن ئەوە کتوپڕی یەک بوو، و کتوپڕی دووەمیش ئەوە بوو کە بینیم وێنەی ئەو چنراوە گەردوونییە نایابە لە لایەن گەورەترین سوپەر کۆمپیوتەرەوە دەکێشرێت، کە بەتەواوی بریتی بوو لەو شێوە دەزووە چنراوە چوان و قەشەنگانەی کە من بۆی دەچووم کە ئەوەش بەڵگەی گەورەیی و دەسەڵاتی خوای گەورەیە!

لە مایانەی وێنە نوێیەکانی چنراوی گەردوونی کە سوپەر کۆمپیوتەرەکان بۆ یەکەم جار لەسەدەی 21 هەمدا دروستیان کردوون کە سەدان بلیۆن مەجەرە دەگرێتەوە و هەر مەجەرەیەکیش بە سەدان بلیۆن ئەستێرەی تێدایە و پنتە ڕووناکەکان کۆمەڵگای مەجەرەکان دەنوێنن کە هەموویان لە لایەن خوای گەورەوە بە جوانترین شیوە ڕستراون و سوێندیشیان پێدەخوات لەبەر گەورەییان **(وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْحُبُكِ). الذاريات/7**! بەڵام تەنها ئەم بابەتە زانستییە دەربارەی ڕوخسارەکانی ئەو چنراوە گەردوونییە بەس نابێت، لەوانەیە ئەوە تەنها تیۆری بێت و ڕاستی زانستی نەبێت، منیش وەک بڕوادارێک پێویستە کە دڵنیابم لە هەر زانیارییەکی نوێ و بگەڕێم بە دوای سەلماندنی ڕاستییەکەیدا پێش ئەوەی پێی قایل ببم تا بیرو باوەڕم بەسەر بنچینەیەکی زانستیدا برێژم، بۆیە دەستم دایە خوێندنەوەی سەدان لێکۆڵینەوە دەربارەی چنراو و دەزووی گەردوونی کە هەر هەموویان ماوەی چەند ساڵێکە دەرچوون و بۆم دەرکەوت کە هەموو زاناکان جەخت لەسەر ڕاستی ئەو چنراوە گەردوونییە دەکەنەوە و سوورن لەسەر ئەوەی کە ئەوە ڕاستییەکی زانستییە و ڕوونترین و ئاشکراترین ڕاستی زانستی سەدەی 21 هەمە!!!

مانای زیاتر و دەلالەتی زیاتر

پاش ئەوەی کە بە ووردی و بە هاوکێشەی ژمێرەیی و وێنەی کۆمپیوتەرییەوە لە چنراوەکە گەیشتم، بۆم دەرکەوت کەقورئانی پیرۆز زۆر بە ڕاشکاوانە لە چنراوەی گەردوونی دەدوێت ئەو چنراوەی کە ئەمڕۆ زاناکانی خۆرئاوا شانازی بەخۆیانەوە دەکەن کە ئەوان یەکەمین کە ئەوەیان دۆزیوەتەوە!

بەڵام بەڵگەی و موعجیزەی زۆری دیکە هەن، پێش ئەوەی دەست بکەین بە بیر کردنەوە لە مانا زۆرەکانی ئایەتەکە پێویستە یەکەم جار بزانین توێژینەوە نوێیەکانی سەدەی 21 هەم گەیشتوونەتە کوێ لە بواری زانستە گەردوونییەکاندا؟ لەم چەند ساڵە کەمەی دواییدا زاناکان بۆیان دەرکەوتووە کە هەموو ئەوەی لە لایەن مرۆڤەوە بینراوە کەم ترە لە 5% ی هەموو گەردوون و زیاتر لە 95% ی گەردوون نەبینراوە و بریتییە ؛ە ماددەی نەبینراو کە بە ماددەی ڕەش دەناسرێت! لە میانەی وێنەکانەوە ماددەی ڕەش دەبینرێت کە لەو چنراوە گەردوونییەدا بەڕەنگی ڕەش دەردەکەوێت، ئەو ماددەیە کە نێوانی هەموو مەجەڕەکانی پڕکردۆتەوە و دەست بەسەر دابەش بوونی ماددەی بینراو دەگرێت لە گەردوونی بینراودا، ئەو وێنە گەردوونییانەش بە هۆی سوپەر کۆمپیوتەرەکانەوە دروست کراون، کە هەر خاڵێک لە خاڵەکانی ئەو وێنانە بریتین لە هەزاران یان ملیۆنەها مەجەرە، سەرنج بدە لە گەورەیی گەردوون و بەدیهێنەری گەردوون کە زانایی و توانا و بێ خەوشی هەر بۆ خۆیەتی کە ئەو چنراوە ڕەنگینەی بەدیهێناوە، با بزانین خوای گەورە چی دەفەرمووێت: **(فَلَا أُقْسِمُ بِمَا تُبْصِرُونَ (٣٨) وَمَا لَا تُبْصِرُونَ (٣٩)). الحاقة/ 38-39.** قورئان پیرۆز ئاگاداری کردووین بەوەی کە زۆر شت هەن کە ئێمە نایانبینین و سوێندیان پێدەخوات لەبەر گرنگییان و قورئانیش ڕاستە و ڕاست دەفەرمووێت ئاخۆ لەو ئایەتەی پێشوودا ئاماژە نییە بۆ ئەو ماددە تاریکە نەبینراوەی گەردوون؟!

بەڵام پرسیارێک هەیە ئاخۆ چۆن زانا خۆرئاواییەکان توانییان ئەو ماددە تاریکە بدۆزنەوە لە کاتێکدا نابینرێت؟ چۆن چنراوی گەردوونیان دۆزییەوە، یان چۆن ئەو ناوەیان لێنا لە کاتێکدا ئەوان قورئانیان نەبینیوە؟

ئالێرەدا وا پێویست دەکات کە گەشتێکی دیکەی گەڕان و لێکۆڵینەوە بکەین بەنێو تازەترین دەستکەوتی زاناکان لەو بوارەدا، ئیتر کتوپڕییەکی سەر سوڕهێنەری دیکە کەوتە بەردەمم کاتێک جەختی زاناکانم خوێندەوە کە ئەو چنراوەیان دۆزییەوە و بۆ یەکەم جار بینییان و دەڵێن: ئێمە هیچ گومانمان لەوە نییە کە ئەوە بۆ یەکەم جارە دەزوویەکی گەردوونی زۆر بچووک لە گەردوونی زوودا دەبینین. گەردوون تەنها 2 بلیۆن ساڵ بووە، و گەردوونزانەکانیش دەتوانن دابەشبوونی ماددە لە گەردوونی زوودا ببینن. بەڵام ئەوەی سەرنجی ڕاکێشام ئەوەیە کە ئەو زانایانە ووشەی وەک (نری) واتە "دەبینین" بەکار دەهێنن و دەیخەنە نێوان دوو کەوانەوە وەک ئەوەی ووشەیەکی نوی بێت کە ئەوان بەکاری دێنن، لە کاتێکدا ئەو وێنانەی ئەوان دەیبینن وێنەی ئەو چنراوانەیە کە لە پێش 13 بلیۆن ساڵ لەمەوبەرەوە بەدیهێنراون!

پاش بیر کردنەوەیەکی قوڵ هۆی ئەوەم زانی کە بۆچی ئەو زانایانە سوورن لەسەر ئەوەی سیما و سیفەتی ئەو چنراوە ببینن و ئەو فەرموودەیەی خوام بیر کەوتەوە کە بەرامبەر نکوڵکارانی کتێبە پیرۆزەکەی فەرموویەتی: **(أَوَلَمْ يَرَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا). الانبياء/30.** واتە: ئایا ئەوانەی بێباوەڕ بوون نەیانبینیووە و بۆیان ڕوون نەبۆتەوە بەڕاستی ئاسمانەکان و زەوی یەک پارچە بوون لەوەودوا لێکمان جیا کردنەوە (کە ئەمە ئاماژەیە بۆ ئەوەی کە ئەم ڕاستەقینە لەلایەن ئەوانەوە پەی پێ دەبرێت).

گەورەیی بۆ ئەو خوایەی کە دەفەرمووێت: **(او لم یر)** واتە: ئایا نابینن، و ئەوانیش دەڵێن: (اننا نری) واتە: دەیبینین، وەک ئەوەی ووشەکانی خوای گەورە دووپات دەکەنەوە بەبێ ئەوەی بە خۆیان بزانن! و خوا دەفەرمووێت: **(الَّذِينَ كَفَرُوا)** واتە: بێ بڕواکان دان بەبێ بڕوایی و نکۆڵییەکانی خۆیاندا دەنێن و خوای گەورە کاتەکە بە (کانتا) واتە: لە ڕابوردوودا دەردەبڕێت، ئەوانیش دەڵێن گەردوونی زۆر زوو، خوا دەفەرمووێت: (رتقا) واتە: ئاسمانەکان و زەوی بارستەیەکی گەورە و توند و تۆڵ بوون، ئەوانیس دان بەوەدا دەنێن کە یەکەم دەزوولەی بچووکی گەردوونییان بینیوە لە شێوەی بارستەیەکی توند و تۆڵدا و ئینجا دەفەرمووێت: لێکمان کردنەوە واتە: تەقینەوە مەزنەکە **(ففتقناهما)**، ئایا ئەوە موعجیزەی قورئانی نییە کە پێویستە هەموو موسڵمانێک شانازی بکات بەو کتێبەی کە سەرچاوەی هەموو ڕاستییەکان و سەر سوڕهێنەرەکانە!

ئایا بڕوا ناهێنن؟

بەرامبەر بەو موعجیزە قورئانییە، موعجیزەی گوتاری قورئانی پیرۆز بۆ بێ بڕواکان بەوەی کە ئەوان ئەو دیاردە گەردوونییەی یەکەم جار دەبینن و ئەوان بە ڕوونی ئەو چنراوە گەردوونییەیان بینی لە میانەی ئامێر و کۆمپیوتەرەکانیانەوە، ئایا ئیتر کاتی ئەوە نەهاتووە کە ئەوان بزانن ئەو قورئانە لە لایەن ئەو خوایەوەیە کە بەدیهێناون و کاری دۆزینەوەی ئەو نهێنییانەی بۆ ئاسان کردوون و ئینجا لە قورئانەکەیدا ناوی ئەوانەی هێناوە پێش 14 سەدە لەمەوبەر کە ئەو نهێنییە دەدۆزنەوە پێش ئەوەی بیدۆزنەوە! بەڵێ ئەوان ئەو چنراوەیان دیتەوەو بەردەوامیشن لە لێکۆڵینەوەکانیان، بۆیە دەبینین کە ئایەتەکە پرسیار دەکات **(أفلا يؤمنون)**؟؟؟ وەک دەشزانین لە فەرهەنگەکانی زمانی عەرەبییەوە کە (الرتق) بە مانای (السد) و یان چنراوێک لە شێوەی سیدییەکی زۆر توند و تۆڵ، و(الفتق) کە بەمانای (کردنەوە یان تەقاندنەوە) دێت و هەردوو ووشەکەش (الفتق) و(الرتق) ئاماژەیەکی ڕوون بۆ چنراو دەکات و ئەو پرسیارەش ئەوەیە کە ئاخۆ ئەوانە ئەو ئایەتە دووبارە دەکەنەوە بە بێ ئەوەی بینیبێتیان؟ کاتێک قورئانی پیرۆز بەڕاشکاوانە ڕادەگەیەنێت کە گەردوون (رتقا) بووە واتە: چنراوێکی پێکەوە بەستراوی توند بووە هەر وەک بەنداوێکی زۆر بەهێز دەبینین کە زاناکانی سەردەم جەخت لەوە دەکەنەوە کە ئەوان ئەو چنراوەیان بینیوە لە سەرەتا زووەکانی تەمەنی گەردووندا!! بەڵکو ئەو زانایانە هەر هیچ گومانێکیان نییە لە بوونی ئەو چنراوە، لەوەش زیاتر ئەوان پرسیار دەکەن لە چۆنیتی ڕستنی ئەو دەزوولە گەردوونییە گەورانە، تۆش خوێنەری بەڕێز لەگەڵ مندا بیر بکەرەوە لەو چنراوەی کە کۆمپیوتەر لەسەر بوردێکی سێ دووری بۆ بەشێکی گەورەی گەردوونی بینراو بۆی وێنا کردووین کە لێوەی دەردەکەوێت ئەوەیە لەم گەردوونەدا دەیبینین زۆر کەمترە لەوەی نایبینین!!.

ڕاستییە زانستییەکان

پێویستە ئێستا ئەوە بزانین کە چۆن زانا گەردوونییەکان وا بە ڕاشکاوانە باس لەو چنراوە گەردوونییە دەکەن، و بەڵکو هەموویان لەسەری کۆکن، بابەتەکە لەوەوە دەست پێدەکات کاتێک زاناکان دەستیان کرد بە وێنە کێشانی نەخشەکانی ئەستێرەکان و مەجەرەکان و تێبینی ئەو شوێنانەیان کرد کە مەجەرەکانی تێدا کۆدەبێتەوە کە بەناوی (هێشووە مەجەرەکان) دەناسرێن و بۆیان دەرکەوت کە لە گەردووندا زیاد (200) هەزار ملیۆن مەجەرە هەیە !!

کاتێک توانای هەژمار کردنی گەورە پەیدا بوو بە بەکارهێنانی سوپەر کۆمپیوتەرەکان زاناکان بیریان لەوە کردەوە کە هەموو زانیارییە پێویستییەکان بخەنە نێو ئەو کۆمپیوتەرە زەبەلاحانەوە، زانیارییەکانیش بریتین لە ڕوون کردنەوەی ژمارەیی دەربارەی شوێنی مەجەرەکان و دووریان بە ساڵی ڕووناکی و توندی تیشکدانیان و زانیاری دەربارەی کۆبونەوە گەورەکانی ئەو مەجەرانە و زانیاری دیکە کە زیاد لە 1 ملیۆن مەجەرە دەگرێتەوە، کاتێک کۆمپیوتەرەکە کردە ژمێرییەکانی ئەنجامدا وێنەی بەرهەم هاتوو بریتی بوو لە چنراوێک بۆیە یەکسەر زاناکان ناوی چنراوی گەردوونییان لێنا.

ئێستا ئەگەر پرسیارێک ئاڕاستەی ئەو زانایانە بکەین کە ئەو چنراوە ئاڵۆزەیان دۆزیوەتەوە و بە بلیۆنەها دۆلاریان سەرف کردووە لەو پێناوەدا، پێیان بڵێن: ڕاتان چییە دەربارەی ئەوەی ئێوە لەسەدەی 21 هەمدا دۆزیوتانەتەوە لە کتێبێکدا باس کراوە کە لە سەدەی حەوتەمی زایینییەوە ئەو کتێبە هەیە؟!

ئەوان زۆر بەپەلە وەڵام دەدەنەوە و دەڵێن ئەوە کارێکی ئەستەمە و شتی وا هەرگیز نابێت، چونکە باس لە چنراوی گەردوونی و قسە کردن لە (رتق) و (فتق) پێویستییان بە هاوێنە و ڕوانگەی گەورە هەیە کە لە هەموو لاکانی جیهاندا دادەنرێن و پێویستییان بە هەزاران توێژەرەوە دەبێت بۆ وێنەکێشانی ئەو نەخشانە و دیاری کردنی شوێنی مەجەرەکان و شیکردنەوەی شەبەنگەکانیان. ئەوانەش هەموو پێویستییان بە ئامێری زەبەلاحی وەک سوپەر کۆمپیوتەر و مەسرەفی زۆر گەورە دەبێت کە ئەوانەش لەم سەردەمەدا نەبێت بەدی نایەن، ئیتر چۆن کەسێک لەو سەردەمە زۆر دوورەی پێشوودا باس لە چنراوی گەردوونی دەکات؟.

پێیان دەڵێین بەڵێ قسەکانتان ڕاستە ئەگەر قورئان قسەی مرۆڤ بووایە، بەڵام ئەو قورئانە فەرموودەی خوای گەورەیە کە بەدیهێنەری مرۆڤەکانە، ئایا ئێوە دڵەکانتان ملکەچ دەبن بەرامبەر بەو موعجیزەیە کە بەڵگەیەکی ماددی ڕوونە لەسەرڕاستی پەرتوکی خوا و ڕاستی پەیامی ئیسلام. بۆیە وا باشە گوێ لەم ئایەتە پیرۆزە بگرن: **(وَمَا كَانَ هَٰذَا الْقُرْآنُ أَن يُفْتَرَىٰ مِن دُونِ اللَّهِ وَلَٰكِن تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِن رَّبِّ الْعَالَمِينَ). يونس/37**. واتە: وەنەبێت ئەم قورئانە لەلایەن کەسێکەوە دارێژرا بێت و هەڵبەسترا بێت جگە لەخوا، بەڵکو ڕاستی و ڕەوانی کتێبە ئاسمانیەکانی پێش خۆشی دووپات دەکاتەوە، هەروەها ڕوونکەرەوەی بیرو باوەڕو ئەرکەکانە، بەڕاستی هیچ گومان لەوەدا نیە کە ئەم قورئانەلەلایەن پەروەردگاری هەموو جیهانەوە ڕەوانەکراوە.

دەنگێک لە ئاسمانەوە

ووتاری نووسەرێکم خوێندەوە کە تێیداهێرش دەکاتە سەر ئیعجازی زانستی لە قورئانی پیرۆزدا، ئەو نووسەرە پێی خۆش نی‌یە کە کتێبی خوا موعجیزە بێت لە ڕووی زانستی و گەردوونی‌یەوە، ئەو بەلایەوە سەیرە کە هەر ڕاستی‌یەکی گەردوونی هەبێت و قورئان ئاماژەی بۆ بکات و دەڵێت کە نووسەرانی ئیعجازی زانستی چۆنیان پێخۆش بێت ئاوا ڕاڤەی ئایەتەکان دەکەن بە جۆرێک ئایەتەکان ئەو ماناو ڕاڤانە هەڵناگرن! بێگەردی هەر بۆ خوایە، کاتێک ئەو ووتارەم خوێندەوە و وەک پیشەی خۆم ڕووم کردە هەندێک لە سایتە زانستی‌یەکان بۆ بەدوادا چوونی هەواڵەکانی فەزا و دۆزینەوە نوێیەکان لە کاتێکدا من لاپەڕەی ماڵپەڕەکانم هەڵدەدایەوە چاوم کەوتە سەر ووتارێکی سەیر بەناوی (گەردوونی سەرەتا دەدوێت)!!!

لەسەرەتادا وامزانی کە ئەوە ناونیشانی چیرۆکێکی خەیاڵی زانستی‌یە یان هۆنراوەیە یان کورتیلە چیرۆکە، بەڵام لەدواتردا بۆم دەرکەوت کە ئەو هەواڵە یەکێک لە بەناوبانگترینی سایتە فەزایی‌یەکانی جیهان بەناوی www.space.com بڵاوی دەکاتەوە و خاوەنی ئەو دۆزینەوە نوێیە یەکێکە لە زانا گەردوونی‌یەکان بەناوی (پرۆفیسۆر مارک ویتڵ) لە زانکۆی ڤێرجینیا.

ئەو زانایە لە توێژینەوەکەیدا ئەوەی سەلماندووە کە گەردوون لە قۆناغە سەرەتایی‌یەکانیدا کاتێک گاز و گەرد و پلەی گەرمی بەرز بووە، شەپۆلی دەنگی دەرکردووە و بوونی ناوەندێکی ماددی لە گازی چڕی زۆر یارمەتیدەر بووە بۆ بڵاو بوونەوەی ئەو شەپۆلە دەنگی‌یانە، لە ڕاستیشدا ئەو دۆزینەوەیە بەرهەمی ئەو لێکۆڵینەوانە بووە کە دەربارەی تیشکدانی مایکرۆیی باگراوەندی گەردوونی بووە لە قۆناغە سەرەتاییەکانی گەردوون پاش تەقینەوە مەزنەکە. لەبەر خۆمەوە جارێکی دی ووتمەوە بێگەردی بۆ خوا، باشە بۆچی ئەو برادەرە نووسەرەی هێرش دەکات ئەو هەواڵەی بەلاوە سەیر نی‌یە؟ ئاخۆ گەردوون زمان و قوڕگی هەیە تا قسەی پێ بکات؟ خۆزگە ئەو نووسەرە بیزانی‌یایە کە قورئان زۆر بەڕاشکاوانە باسی لەوە کردووە، بەڵکو زۆر لەوە سەریتریش قورئان باسی لە شتی زۆر لەوە وورد تریش کردووە و بە گوزارشی ڕاستەوخۆ زۆر وورد و ڕاشکاوانە دەری بریوە بەجۆرێک لێکدانەوەی ناوێت، لەمەودوا ووتەی ئەو زانا ماددی‌یانە بەزمانی خۆیان دەهێنین ئینجا سەیری قورئانی پیرۆز دەکەین تا ئەوە ببێتە ئیعجازێکی گەردوونی سەر سوڕ هێنەر!

شەپۆلە دەنگی‌یەکانی سەرەتاکانی گەردوون

بەپێی ئەو هەواڵە زانستی‌یەی کە زۆربەی گۆڤارە زانستی‌یە پسپۆڕی‌یەکان و پێگە ئەلکترۆنی‌یەکان بڵاویان کردوەو لەسەر زمانی نووسەری هەواڵەکە بەمجۆرە هاتووە:

"پاش تەقینەوە مەزنەکە گەردوون زۆر بەخێرایی لەماوەیەکی دیاری کراودا کە بەماوەی گەورە بوون دەناسرێت فراوان بوو، لە دوای ئەوە گەردوون بەهێواشی بەردەوام بوو لەسەر گەورە بوونەکەی کە ئەوە بووە

هۆی سارد بوونەوەی گازەکانی و چڕ بوونەوەیان و دروست بوونی ئەستێرەکان، ئەو ماوانە هەموو گۆڕانکارییەکانی چڕی بەشدار بوون لە دروست بوونی سیفەتەکانی دەنگ کە لە لایەن تیمی (ویتڵ) ەوە دیاری کرا"[1]

---

1 - لە ووتارێکی دیکەی نووسەردا ئەو دەقانە و سەرچاوەکانیان کە لەبەر پەیوەندی بە تین و ڕاستەوخۆی بەباتەکەوە بە پێویستم زانی کە زیادی بکەم، بەم جۆرەی خوارەوە هاتووەن (وەرگێڕ):

(The universe expanded rapidly after the Big Bang, during a period called inflation. Later, it continued to expand at a slower rate as it cooled enough for gas to condense and form stars. All this time, density variations contributed characteristics tot he sound that Whittle's team has determined).

واتە: " پاش تەقینەوە مەزنەکە گەردوون زۆر بەخێرایی لەماوەیەکی دیاری کراودا کە بەماوەی گەورەبوون دەناسرێت فراوان بوو، لە دوای ئەوە گەردوون بە هێواشی بەردەوام بوو لەسەر گەورە بوونەکەی کە ئەوە بووە هۆی سەرد بوونەوەی گازەکانی و چڕ بوونەوەیان و دروست بوونی ئەستێرکان، ئەو ماوانە هەموو گۆڕانکارییەکانی چڕی بەشدار بوون لە دروست بوونی سیفەتەکانی دەنگ کە لە لایەن تیمی (ویتڵ)ەوە دیاری کرا........".

/سەرچاوە

http://www.space.com/scienceastronomy/big_bang_sound_040601.html

یان

(the cry from the birth oft he cosmos can be heard)

واتە دەتوانرا کە دەنگی گریانی لە دایک بوونی گەردوون ببیسترێت..... سەرچاوە/

http:// news.bbc.co.uk/1/hi/sci/tech/3832711.stm

لە میانەی لێداوانەکانی زاناکان و دۆزینەوەکانیانەوە بۆمان دەردەکەوێت کە گەردوون لە قۆناغەکانی سەرەتایدا واتە لەو کاتەوەی کە لە قۆناغی گازیدا بووە و کاتێک ئەستێرەکان دەستیان بە دروست بوون کردووە لەو گازە گەردوونییەوە گەردوون دەنگێکی دەرکردووە کە ئەو دەنگە بەردەوام بووە تا تەمەنی گەردوون گەیشتۆتە 1 ملیۆن ساڵ، ئەوەش دەرکەوتووە کە ئەو دەنگە لەسەر خۆ بووە و پاش ئەوەش ئەستێرەکان دەستیان بە دروست بوون کردووە. ئەوەی سەیرە ئەوەیە کە لە قورئانی پیرۆزدا باس لەو دۆزینەوە کراوە پێش 14 سەدە لەمەوبەر وەک دەفەرموێت: **(قُلْ أَئِنَّكُمْ لَتَكْفُرُونَ بِالَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ وَتَجْعَلُونَ لَهُ أَندَادًا ۚ ذَٰلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ (٩) وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ مِن فَوْقِهَا وَبَارَكَ فِيهَا وَقَدَّرَ فِيهَا أَقْوَاتَهَا فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ سَوَاءً لِّلسَّائِلِينَ (١٠) ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ ائْتِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ (١١) فَقَضَاهُنَّ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ وَأَوْحَىٰ فِي كُلِّ سَمَاءٍ أَمْرَهَا ۚ وَزَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَحِفْظًا ۚ ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ (١٢)).** فصلت/9-12. واتە: ئەی پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) پێیان بڵێ: باشە ئاخر ئێوە باوەڕتان بەو زاتە نیە کە زەوی لە دوو ڕۆژدا دروست کردووە؟ (ئاڵبەتە ئەو ڕۆژانە مەگەر خوا خۆی بزانێت درێژی ماوەکەیان چەندە)، چەند هاوەڵێکیشی بۆ بڕیار دەدەن؟! ئەو بەدیهێنەر و دروستکارە پەروەردگاری هەر هەموو جیهانیان و بوونەوەرە. لەسەر ڕووکاری زەوی کێوەکانی دامەزراندوە (کە کار دەکەنە سەر ئاوو هەوا، دیمەنی جوان دەسازێنن، لەنگەری دەگرن، ڕووبەری فراوانتر دەکەن...هتد) بەرەکەتی زۆری تێدا دابین کردووە (وەک نەوت وجۆرەها کانزا، سەرەڕای جیهانی ڕووەک و ..هتد)، هەموو ڕزق و ڕۆزیەکانی تیادا بڕیارداوە هەمووی لە ماوەی چوار ڕۆژدا بە دوو ڕۆژەکەی پێشووشەوە (قەبارە و ڕەنگ و تام و بۆن و وەرز و شوێنی هەر میوە و دەغڵ و دانێک، هەروەها گیانداران و باڵندەکانیش) تا نیازو داخوازیەکانی ئادەمیزاد جێبەجێ بکات.

ئینجا ویستی ئاسمان رێک بخات و دروستی بکات لەکاتێکدا کە دوکەڵ بوو، جا بە ئاسمان و زەوی فەرموو: فەرمانبەردار و ملکەچ بن، بەخۆشی خۆتان یان بەزۆر بتانخەمە ژێر دەسەڵاتی خۆمەوە؟! هەردوولا خێرا وتیان: ملکەچی تۆین و چۆن دەفەرمویت وا دەکەین، (بێگومان کارێکی ئاسانە بۆ خوای بەدەسەڵات، زەوی و ئاسمان بێنێتە قسە، چونکە ئادەمیزاد جۆرەها ئامێری هێناوەتە قسە، دەم و زمان و لێویشیان نیە !!). لە ماوەی دوو رۆژدا (لەو رۆژانەی کە هەر خۆی ماوەیان دەزانێت) ئاسمانی کردە حەوت چین و فەرمانی بۆ هەر چینێکیش دەرکرد، ئینجا دەفەرموێت: ئاسمانی دنیاشمان رازاندەوە بە ئەستێرەوکردمانە چراخان و کردمانە هۆی پاراستن، (لە شەڕی شەیتانەکان)، ئا ئەو شتانە هەمووی بە ویست و فەرمانی زاتێکە کە باڵادەست و زانایە. سەرنج لە ووشەی (قالتا) بدە واتە ووتیان ئایا لەو ووتنەوە دەنگ دەرناچێت!؟.

من لەو دۆزینەوە گەردوونی‌یە نوێیەدا وەڵامی ئەو پرسیارەم دەستکەوت کە ماوەیەکی زۆر بوو سەرقاڵی کرد بووم و وێڵ بووم بە دوای تێگەیشتن لە مانای ئەو شایەتانەی باس لە سەرەتاکانی دروست بوونی گەردوون دەکات **(ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ ائْتِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ). فصلت/11**.

منیش ڕاڤەی قورئانم خوێندەوە بۆم دەرکەوت کە زۆربەیان جەخت لەوە دەکەنەوە کە پەیڤینی ئاسمان قسەی ڕاستی بووە، ئەوەتا ئیمامی قورتوبی (رەحمەتی خوای لێ بێت) لەمانای **(قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ)** دا دەفەرموێت: "بەڵکو زۆربەی زانایان دەڵێن: خوای گەورە لەهەردووکیاندا واتە ئاسمان و زەوی قسە کردنی دروست کردووە و وەک ئەوەی خوای گەورە بیەوێت قسەیان کردووە".

لەرەلەری گەردوونی هێمن

بەڵام ئاخۆ ئەوە ڕاستی‌یەکی زانستی‌یە یان تیۆرێک و گریمانەیەکە؟ بەڵام وەک هەموو دەزانین کە ناکرێت لە خۆمانەوە ڕاڤە بۆ کتێبی خوایی دابنێین بەبێ سەلماندن و بەڵگەی تەواوەتی بۆیە وا پێویست دەکات کە گەشتێکی فراوان بکەم بە نێو دونیای هەواڵە زاستی‌یەکاندا تا بۆم دەرکەوت کە هیچ یەکێک لە هۆکانی ڕاگەیاندنی خۆرئاوا دژایەتی ئەو هەواڵە ناکەن، چونکە پشتگیر کراوە بە لۆژێکی زانستی و پراتیکی.

ئەو کەسەی بیر لەو یاسا بیرکاری‌یانە دەکاتەوە کە خوای گەورە لە گاز و دوکەڵدا دایناون لە میانەی ئەوەی پێی دەوترێت ئەندازەی میکانیکی شلەکان، هەر گازێک کاتێک دەکشێت و قەبارەکەی زیاد دەکات لەو کشانەوە شەپۆلی وا دەردەچێت کە لەوانەیە بیستراو بێت ئەوەش لە ئەنجامی گۆڕان لە چڕی گازەکە و جوڵەی گەردەکانی و بەریەک کەوتنیان، ئەوەش ئەوەیە کە لە سەرەتای دروست بوونی گەردووند ڕوویدا کاتێک گەردوون دوکەڵ بووە، فراوان بوون وکشانی گەردوونی بووە هۆی ئەو لێکخشاندن و بەریەک کەوتنەی پێکنەرەکانی ئەو شۆربا گەردوونی‌یە گەرمە و شوونی ئەو دەنگانەی کە وەک دەنگی ووڕشەی درەخت بوون، هەتا هەندێک لە زانایان توانیویانە وێنەی هێڵی بەیانی ئەو لەرەلەرە گەردوونی‌یانە بکێشن.

ئەو ئایەتە زۆر بەڕوونی باس لە دەنگی گەردوون دەکات کاتێک لە قۆناغی دووکەڵدا بووە، بەڵام، بۆچی خوای گەورە ئەو قۆناغە زووەی تەمەنی گەردوونی بە دووکەڵ ناو بردووە؟ ئەو ووشەیە ڕاستترینە بۆ گوزارش لە ڕاستی گەردوون لەو کاتەدا، چونکە لەوکاتەدا گەردوون پڕ بوو بە گازی گەرم و تۆزی گەردوونی و ئەو گازەش وەک هەور وابوو. بەڕاستی زاناکان توانیویانە ئەو هەورە ببینن لە دەوری یەکێک لە ئەستێرە زۆر دوورەکانی لێواری گەردوونی بینراو و لەوە جەخت دەکەنەوە کە ئەستێرەکان ئا لەو ئەستێرانە دروست بوون. وێنە گیراوەکانی دەوری یەکێک لە ئەستێرکانیش دەری خستووە کە ئەو ئەستێرەیە بە پەڵەیەک لە دووکەڵ دەورە دراوە و وەک گلۆپی داگیرساو دەردەکەوێت و ئەگەر ئەو گلۆپە گەردوونی‌یە داگیرساوە نەبووایە ئەو گاز و تۆوە گەردوونیەی نەدەبینرا، خوای گەورەش زۆر بەجوانی وەسفی ئەو تەنە پرشنگدارانەی کردووە وەک گڵۆپ، وەک دەفەرموێت: **(وَزَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ). فصلت/12**. سەرنجی ئایەتەکە بدە بە ووردی!

گریانی ئاسمان

بەڵام ئەوەی کە زۆر سەیر و سەرنج ڕاکێشە ئەوەیە کە زاناکانی ئەمڕۆ ڕایدەگەیەنن، ئەوەی پرۆفیسۆر (ویتڵ) لە هەواڵێکی زانستیدا ڕایدەگەیەنێت ئەمەیە[1] : (دەتوانین دەنگی گریانی لە دایک بوونی گەردوون ببیستین!). منیش ئەو ئایەتەم بە بیردا دێت کە دەفەرموویێت: **(فَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ وَمَا كَانُوا مُنظَرِينَ)**. **الدخان/29**. ئەوەی زۆر سەیرە ئەوەیە کە ئەو ئایەتەی باس لە گریانی ئاسمان دەکات لە سورەی(الدخان)دایە![2]

---

1 - (the cry rom the birth oft he cosmos can be heard)

واتە: دەتوانرا کە دەنگی گریانی لە دایک بوونی گەردوون ببیسترێت...........

/سەرچاوە http:// news.bbc.co.uk/1/hi/sci/tech/3832711.stm

2 - ئەوە ڕای نووسەرە وە مەرجیش نییە مەبەست ئەوە بێت... (وەرگێر)

ئەو هەواڵە زانستیيەی پێشوو ئەوە دەردەخات کە دەشێت دەنگ و گریان و شتی وا ڕووی دابێت لە گەردووندا کە پێشتر لەوە نەگەیشت بوون ئەمە ئەوە دەردەخات کە هەموو ووشەیەکی قورئانی پیرۆز ڕاست و دروستە، بەڵام بۆچی دەبێت ئەو دەنگە گەردوونیيە بەجێهێنانێکی فەرمانی خوایی بێت؟

هەموو زاناکانی ئەمڕۆ جەخت لەوە دەکەنەوە کە فراوان بوونی گەردوون و کشانی گازەکەی ئەو دەنگانەی دروست کردووە و لەو کشانانەش ئەستێرەکان دروست بووە واتە قۆناغی دوای گاز و دەکەڵەکان قۆناغی دروست بوونی ئەستێرەکان بووە.

لە دوکەڵەوە بۆ گڵۆپەکان

بەڵام دەربارەی قۆناغی دوای دوکەڵ لە قورئاندا کامەیە؟ قورئانی پیرۆز لەو بارەوە چیمان پی دەفەرموویێت؟ ئەگەر بەووردی سەرنجی ئەو ئایەتە بدەین کە ڕاستەوخۆ دوای ئایەتی دوکەڵ دێت و دەفەرموویێت: **(فَقَضَاهُنَّ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ وَأَوْحَىٰ فِي كُلِّ سَمَاءٍ أَمْرَهَا ۚ وَزَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَحِفْظًا ۚ ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ)**. **فصلت/12**. واتە: لە ماوەی دوو ڕۆژدا (لەو ڕۆژانەی کە هەر خۆی ماوەیان دەزانێت) ئاسمانی کردە حەوت چین و فەرمانی بۆ هەر چینێکیش دەرکرد، ئینجا دەفەرموێت: ئاسمانی دنیاشمان ڕازاندەوە بە ئەستێرە و کردمانە چراخان و کردمانە هۆی پاراستن، (لە شەڕی شەیتانەکان)، ئا ئەو شتانە هەمووی بە ویست و فەرمانی زاتێکە کە باڵادەست و زانایە.

هەروەها دەبینین کە ئایەتەکە باس لە ڕازاندنەوەی ئاسمان دەکات بە ئەستێرەکان ئەوەش ئەوەیە کە زاناکان دەقاو دەق باسی دەکەن وەک بینیمان!

هەموو زاناکایش جەخت لەوە دەکەنەوە کە قۆناغی دوای دوکەڵ لە بەدیهاتنی گەردووندا بریتی بووە لە قۆناغی دروست بوونی گڵۆپەکان واتە ئەستێرە پرشنگدارەکان، ئایەتەکەش یەک لە دوای یەک باس لەو دوو قۆناغە دەکات لە پێشدا دوکەڵ و ئینجا گڵۆپەکان واتە ئەستێرەکان! ئایا ئەو بەدوایەکدا هاتنە هەروا بەڕێکەوتە یان بە ویستی خوای گەورە خۆیەتی کە دەفەرموویێت: **(ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ)** ؟؟

گڵۆپە گەردوونییەکان

هەموو زاناکان لەسەر ئەوە کۆکن گەردوون پڕ بووە لە گازێکی گەرم و ئینجا سارد بووەتەوە و یەکەم جار ئەستێرەکان دروست بوون، قورئانیش وا باس لە ئاسمان و گەردوون دەکات کە دووکەڵ بوون و ئینجا ئاسمانی ڕازاندۆتەوە بە ئەستێرەکان کە بە گڵۆپیان ناو دەبات، باشە بۆچی خوای گەورە بەتایبەتی لەو ئایەتەدا نەیفەرمووە (وزينا السماء الدنيا بنجوم، أو كواكب، أو مجرات)... ؟

بۆچی لەو قۆناغەی تەمەنی گەردووندا کە دووکەڵ بووە ناوی گڵۆپی هێناوە؟ لە فەرهەنگەکانی زمانی عەرەبییەوە ئەوە فێر دەبین کە گڵۆپ (المصباح) بەکاردێت بۆ ڕووناک کردنەوەی ڕێگاکان، بەڵام ئەو ئەستێرانە ڕووناکییان زۆر کزە و بەحاڵ دەبینرێن ئیتر کوێ ڕووناک دەکەنەوە؟

ئەو پرسیارە پاڵنەرم بوو بۆ گەشتێکی چڕوپڕ بۆ نێو دونیای دۆزینەوە گەردوونییەکان دەربارەی سەرەتاکانی گەردوون و دروست بوونی ئەستێرەکان و دووکەڵی گەردوونی، بەڵام ئەوەی زۆر سەیر بوو بەلامەوە منی

خستە نێو دەریای سەرسوڕماوی و حەپەساوییەوە ئەو وێنە زۆر جوانانەی ئەو ئەستێرە و نیمچە ئەستێرانە بوو کە زۆر پڕشنگدار و بە شەوق بوون، و ئەوان گەیشتنە ئەوەی کە ئەو ئەستێرانە کۆنترین لە گەردووندا و ڕێگای نێوان خۆیان و ئێمەیان ڕووناک کردووەتەوە، زاناکان سوودیان لەو ڕووناکییە بەهێزەی وەرگرتووە کە دەگاتە ڕووناکی هەزاران خۆری وەک خۆرەکەی خۆمان!!!! ... بۆیە ناوێکی نامۆی نوێیان لێناوە کە بریتییە لە گڵۆپە دۆزەرەوەکان یان **(flashlights)**، گەورەیی و بێگەردی بۆ ئەو خوایەی کە دەفەرمووێت: **(وَزَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَحِفْظًا ۚ ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ). فصلت/12**. واتە: ئاسمانمان ڕازاندووەتەوە بە گڵۆپەکان و وە وەک پارێزەرێکیش ئەوەش کاری وورد و ئەندازە گیری خوای بەدەسەڵاتە، زاناکانی ئەمڕۆش بەو ئەستێرانە دەڵێن کە پێش 14 سەدە لەمەوبەر قورئانێ بەهەمان سیفەت ناوی هێناون، ئایا ئەو گونجان و هاوئاهەنگی تەواو نیە لە نێوان قورئان و دۆزینەوە گەردوونی و زانستییەکان و ڕاستییە زانستییەکان و لە هەمان کاتیشدا وەڵامێکی دابڕە بۆ ئەوانەی کە گومانیان لە ئیعجازی ڕانستی و گەردوونی قورئان هەیە، هەوڵیش دەدەین کە دەقاو دەق ووتەی زاناکان بهێنین لە دەمی خۆیانەوە لە سەرچاوەکانیانەوە.

دۆزینەوەکان جەخت لە ڕاستی قورئان دەکەنەوە

لە یەکێک لە ووتارە زانستییەکاندا هاتووە بەناو نیشانی "کەی بینای گەردوونی ئەکەم جار دروست بووە؟" لە وەڵامدا دەڵێین: "لەبەر ئەوەی ئەستێرە پڕشنگدارەکان ماوەی نێووان ئێمە و خۆیان ڕووناک دەکەنەوە، بۆیە ئەو ئەستێرانە وەک گڵۆپی دۆزەرەوە کار دەکەن و سیفەتەکانی گەردوونی سەرەتامان بۆ دەردەخەن".

من تێبینی ئەوەم کردووە کە هەموو ئەو زانایانە کاتێک دەدوێن و باس لەو ئەستێرە پڕشنگدارانەی سەرەتای گەردوون دەکەن بە گڵۆپی دەچوێنن هەتا یەکێک لەوانە دەڵێت: "ئەو ئەستێرانە وەک گڵۆپی زۆر شەوقدار کار دەکەن". کاتێک ئەو زانایانە ئەو ئەستێرە دوورانەیان بینی هاوگونجاوییەکی تەواویان بینی لە نێوان ئەوانە و ئەو گڵۆپە شەوقدارانەی کە ڕێگا ڕووناک دەکەنەوە، بۆیە ئەوانیش ئەو ناوی گڵۆپانەیان بەکارهێنا، گەورەیی و بێگەردی بۆ ئەوەی پێش ئەوانە کەوت لەو ناو لێنانەدا، چۆن پێشیان ناکەوێت کە هەر خۆی بەدیهێنەری ئەو گڵۆپانە و گەردوونیشە؟! ئەمڕۆ زانا گەردوونییەکان ئەو ئەستێرە و نیمچە ئەستێرە پڕشنگدارانە دەبینن کە دەکەونە لێوارەکانی گەردوونی بینراوە و بە هەزاران ساڵی ڕووناکی لێمانەوە دوورن، وەک گڵۆپی تەواو لە نێو تاریکی دەیجوردا دەردەکەون، ڕووناکی ئەو ئەستێرانە زۆر لە ڕووناکی مەجەڕەکانی دەورو پشتیان زیاترە، لێرەدا شوێنی خۆیەتی کە ئەو پرسیارە بکەین: ئاخۆ مانای ئەو هەموو هاوئاهەنگی و گونجاوییە چییە لە نێوان ئەوەی زاناکانی سەدەی 21 دەیدۆزنەوە و ئەوەی کە پێش 14 سەدە لەمەوبەر لە قورئاندا باس کراوە؟

و مانای ئەوە چییە کە ئەوەی زاناکان دەیدۆزنەوە هەمان ئەو ناوانەی لێدەنێن کە قورئانی پیرۆز بەکاریهێناون بەبێ ئەوەی ئەوان قورئانیان خوێندبێتەوە؟!!

ئەوانە تەنها مانای ئەوەیە کە ئێوەی بێ بڕواو نکۆڵی کار لە کتێبی خوا، هەرچەندە لێکۆڵینەوە و توێژینەوە بکەن و هەرچەندە شتی نوێ بدۆزنەوە ئەوا لە کۆتایی ڕێگادا هەر دەبێت بگەڕێنەو بۆ ئەو قورئانە گەورەیە و هەر دەگەڕێنەوە بۆلای ئەو خوا گەورەیەی کە ڕۆژیداون و ئەو هەموو ئامێر و کەل و پەلەی لەبەردەم داناون تا ئەو نهێنییانە بدۆزنەوە و بە نیشانە و موعجیزەکانی خوای گەورە ئاشنا بن، ئەو خوایەی کە خۆی پەیمانیداوە کە نیشانە و بەڵگەکانی گەورەیی خۆیتان نیشان بدات لە نێو جەستەو دەروونی خۆتانەوە تا هەموو گەردوون و بەهەموو ئاراستە و ئاسۆکان تا بۆتان دەردەکەوێت کە ئەو قورئانە هەمووی فەرموودەی خوایە وەک خوا دەفەرموویت: **(سَنُرِيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْآفَاقِ وَفِي أَنفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ ۗ أَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ (٥٣) أَلَا إِنَّهُمْ فِي مِرْيَةٍ مِّن لِّقَاءِ رَبِّهِمْ ۗ أَلَا إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُّحِيطٌ (٥٤)). فصلت/53-54**. واتە: ئێمە لە ئایندەدا بەڵگە و نیشانەی سەرسوڕهێنەریان نیشان دەدەین لە ئاسۆکانی بوونەوەرداو لە خودی خۆیشیاندا (بێگومان ئاشکرایە کە لەسەردەمی زانستیدا چەندە نهێنیەکانی بوونەوەر ئاشکرا بووە.. زاناکان بە گشتی و زاناکانی ئەستێرەناسی سەرگەردانن لە وردەکاری و دامەزراوی و گەورەیی و فراوانی ئەم گەردوونە، هەروەها لە ئاڵۆزی جەستەیی و عەقڵیی و دەروونی ئادەروونی ئادەمیزاد)، ئەمەش بۆ ئەوەی تا چاک بۆیان ڕوون بێت و دڵنیابن کە ئەو زاتە حەق و ڕاست و ڕەوایە، ئایا شایەتی پەروەردگارت بەس نیە کە بێگومان ئاگا و زانایە بە هەموو شتێک؟! لەگەڵ هەموو بەڵگە و نیشانانەدا: ئاگاداربن بەڕاستی ئەوانە هەر گومانیان هەیە لە بەیەکگەیشتن و ئامادەبوونی بەردەم پەروەردگاریان، ئاگاداربە و دڵنیابە کە ئەوزاتە بە هەموو شتێک زانایە و بە هەموو شتێک ئاگادارە ودەسەڵاتی بەسەر هەموو شتێکدا هەیە و هیچ شتێک لەو یاخی نابێت.

قورئان و دوکەڵی گەردوونی

هەندێک لە ڕۆژهەڵاتناسەکان پڕوپاگەندەی ئەوە دەکەن کە ئەو قورئانە پڕە لە هەڵەی زانستی وەک ئەوەی کە ووشەی (دخان) ی بەکار هێناوە! بەبەڵگەی ئەوەی کە گوایە پێناسەی زانستی بۆ دوکەڵ ناگونجێت لەگەڵ بارەکانی سەرەتای گەردوون، کە لەو کاتانەدا گەردوون لە هەردوو توخمی گازی هایدرۆجین و هیلیۆم پێکهاتبوون و ووشەی (دخان) کە لە قورئاندا هاتووە بۆ وەسفکردنی ئەو بارە گەردوونییە: **(ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ ائْتِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ) . فصلت/11** . واتە: ئینجا ویستی ئاسمان ڕێک بخات و دروستی بکات لەکاتێکدا کە دوکەڵ بوو، جا بە ئاسمان و زەوی فەرمووو: فەرمانبەردار و ملکەچ بن، بەخۆشی خۆتان یان بەزۆر بتانخەمە ژێر دەسەڵاتی خۆمەوە؟! هەردووکیان خێرا وتیان: ملکەچی تۆین و چۆن دەفەرمویت وا دەکەین، (بێگومان کارێکی ئاسانە بۆ خوای بەدەسەڵات، زەوی و ئاسمان بێنێتە قسە، چونکە ئادەمیزاد جۆرەها ئامێری هێناوەتە قسە، دەم و زمان و لێویشیان نیە !!).

زۆر وورد نییە لە ڕووی زانستییەوە، بۆیە قورئان لە لایەن خوای گەورەوە دانەبەزیوە، چونکە خوا هەڵە ناکات!!

هەروەها ئەوان دەڵێن: کە بەکار هێنانی ووشەی (گاز) باشترە بەکار بهێنرێت لە ڕووی زانستییەوە نەک (دخان)، لەوانەوە ئەو ڕەخنانەم بیرکەوتەوە کە ناخەزانی ئیعجازی زانستی لە قورئان دەربارەی ئەو ئایەتە دەیڵێن و گومان لە ڕاستێتی دەکەن و دەڵێن گوایە موحەمەد خۆی ئەو ئایەتەی داناوە و هەڵەی لە بەکار هێنانی ووشەی (دخان) دا کردووە کە بۆ سەرەتاکانی گەردوون بەکاریهێناوە.

پەروەردگارا من داوای لێبووردن دەکەم لە ووتەی ئەوانە و من هیچ گومانم نییە لە تاکە ووشەیەک لە ووشەکانی کتێبە پیرۆزەکەت، بڕوام بە قورئان زۆر لەوە زیاترە کە بە چاو دەیبینم یان بە دەست دەیگرم، چونکە لەوانەیە هەستەکانمان هەڵە بکەن، بەڵام هەرگیز خوای گەورە هەڵە ناکات، و لە سەرەتادا من وتوومە

لەبەر ئەوەی قورئان لە ژینگەیەکی بیاباناویدا دابەزیوە بۆیە بەزمانی خەڵکی ئەو کاتە گوتاری داوە و ووشەی (غاز) یان لەو کاتەدا لە زمانی عەرەبیدا نەبووە، چونکە ئەوە ووشەیەکی بیانیـیە بۆیە ووشەی (دخان) ی بەکار هێناوە و ئەوە زۆر ڕوونە.

بەڵام بەخێرای ئەوە هاتەوە بیرم کە قورئان تەنها بۆ عەرەب نەنێردراوە، بەڵکو بۆ هەموو مرۆڤایەتی دابەزیوە و تەنها بۆ ژینگەیەکی دیاریکراو و سەردەمێک لە سەردەمەکان نەنێردراوە، بەڵکو بۆ هەموو کات و شوێن و سەردەمێک دابەزیوە، ئەی دەبێت چارە چی بێت؟ دەستم کردەوە بەگەڕان بە نێو هەموو دۆزینەوە زانستیە نوێیەکان، بەڵام بۆ قایلکردنی ئەو دوو دڵانە زۆر پێویست دەکات کە جەخت کردنەکە لە لایەن زانایانی خۆرئاوا خۆیانەوە بێت کە ووشەی (دخان) ڕاستە نەک (غاز)، ئەوەش کارێکی زۆر گران دەبێت وەک قورئان دەفەرموێت: ﴿وَلَن يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا﴾ . النساء/ 141. واتە: هەرگیز خوا(بەڵگەی کافران بەسەر ئیماندارانی (ڕاستەقینە) دا سەرناخات(لەم جیهان) ەدا.

بۆیە خوای گەورە کارەکەی ئاسان کرد و هەر لە زمانی ئەو زانا خۆرئاواییانەوە کە ووشەی (دخان) ڕاستە و ئەوەیان دۆزیـیەوە کە بە (الدخان الكونی) دەناسرێت و شانازیش بەو دۆزینەوەیان دەکەن، دەبا بزانین ئەوە چۆن بوو؟

گاز یان تۆز یان دوکەڵ؟

زاناکان ئەوەیان دۆزیـیەوە کە گەردوون لەسەرەتاکانی دروست بوونیدا پڕ بووە لە گاز بە تایبەتی دوو گازی هیلیۆم و هایدرۆجین، بەڵام لەدواتر ئەوەیان دۆزیـیەوە کە گەردوون پڕ بووە لە تۆزی گەردوونی(**cosmic dust**) کە بە نێو ئەستێرەکاندا بڵاو بوونەتەوە و دەڵێن: کە ئەو تۆزە گەردوونیـیە بریتیـیە لە پاشماوەی تەقینەوەی ئەستێرەکان، بەڵام ئاشکرایە کە گاز جیاوازە لە تۆز و ئەویش جیاوازە لە دوکەڵ، ئەی دەبێت چۆن گونجاندن هەبێت لە نێوان زانست و قورئاندا؟ خۆ ئێمە ئەوە ڕەت دەکەینەوە کە دەقی ئایەتێک بە مانایەک ڕاڤە بکەین کە هەڵی ناگرێت تا نەبێتە هۆکارێک بۆ تانەدان لەم ئاینە مەزنە.

دەستم کرد بەگەڕان بە دوای دۆزینەوە گەردوونیـیەکاندا، کتو پڕیـیەکی سەیر بوو کاتێک کە لێدوانی یەکێک لە زانا گەردوونیـیەکانی خۆرئاوام بەرچاو کەوت کە دەڵێت: ئەوەی دۆزیومانەتەوە لە تۆزی گەردوونی هیچ پەیوەندیـیەکی بەتۆزەوە نیـیە، ئەو تۆزەی لای ئێمە ناسراوە و هەر لەویش ناچێت، بەڵکو ناو نراوە تۆز لە دوکەڵی جگەرە دەچێت!!!.

ئەو زانایەش (**دکتۆر دۆگلاس بیرس**)ە کە بەیەک ووشە دەڵێت:" تۆزی گەردوونی کە لە ڕاستیدا بەهیچ جۆرێک لە تۆزی ناوماڵ ناچێت، بریتیـیە لە دەنکۆڵەی ڕەقی وورد کە بەزۆری لە کاربۆن و سلیکۆن پێکهاتووە و لە نێو ئەستێرەکاندا مەلە دەکەن و قەبارەیان وەک قەبارەی دوکەڵی جگەرە وایە". بۆیە ئێستا ئەو زانایانە بەو تۆزە گەردوونیـیە دەڵێن: (دوکەڵی گەردوونی)، چونکە ئەوە بەهیچ جۆرێک لە تۆز ناچێت و ئەو ناو لێنانەی پێشوو هەڵە بووە، ئێستا لێکۆڵینەوە نوێیەکان هەر بە دوکەڵی گەردوونی ناوی دەبەن و بگرە لە نێو زانایانیشدا هەیە کە دەڵێت: باشترین وەسفی گەردوون لە قۆناغەکانی سەرەتاییدا ئەوەیە کە بە دوکەڵی گەردوونی ناوزەدی بکەن!!

باشترین ووشە بۆ وەسفی گەردوونی سەرەتا (دوکەڵە)

ئەمەی خوارەوە یەکێکە لە ووتارە زانستیـیانە نوێیانەی کە نووسەرەکەی بە ڕاشکاوانە دەڵێت: "گەردە ووردەکانی تۆز تێکەڵ بە گەردەکانی گاز، کە تیرەیان بە ئەندازەی بەشێک لە یەک مایکرۆن دەبێت (مایکرۆن بەشێکە لە هەزار بەشی ملیمەتر)، بۆیە باشترین وەسف بۆ ئەو بارە (دوکەڵ) دەبێت." پاک و بێگەردی بۆ خوا

کە چۆن ئەو ئایەتانەی دابەزاندووە! زانایان واق ورماون لە زاراوەکانیدا، لە سەرەتادا ووشەی گازیان بەکار هێنا و ئینجا کردیان بە تۆز و وا ئێستاش باشترین ووشە بە لایانەوە **(دخان)ە** واتە: دوکەڵ یان **(smoke)** دەبێت، چونکە وەک خۆیان دەڵێن ئەو تۆزە زۆر جیاوازە لە تۆزی ئاسایی لای خۆمان، لە کاتێکدا قورئان ئەو ووشەیەی لە پێش زیاد لە 1400 ساڵ لەمەوبەرەوە بەکار هێناوە!!

زاناکان زۆر بەڕاشکاوانە ئەو ناوەی دوایییان بەکارهێنا پاش ئەوەی ئەوان توانییان نموونەیەکی وا وەرگرن و شیبکەنەوە کە دەگەڕێتەوە بۆ بلیۆنەها ساڵ لەمەوبەر واتە: بۆ ئەو کاتەی کە گەردوون لە سەرەتاکانیدا بووە، کە ئەویش بە تەواوی گونجاوە لەگەڵ دەقی ئایەتەکانی وەک: **(ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ)** ، ئایا ئەوە ڕێکەوتە یان موعجیزەیە؟!

ساتەکانی گفتوگۆ

دەمانەوێت پرسیار لەوانە بکەین کەوا گومان دەبەن گوایە ئیعجازی زانستی بۆ ئایەتێک ڕاڤە کردنێتی بەوەی کە هەڵیناگرێت و داڕشتنی چەمکی دروست کراوی وا کە نەگونجاوە لەگەڵ ووشەکانی قورئاندا، و نووسەرانی ئیعجازی زانستی دەقی ئایەتەکان وا لێدەکەن کە لەگەڵ دۆزینەوە زانستییەکاندا بگونجێت، بەوانە دەڵێین کە ئایا ووشەی **(smoke)** بەتەواوی بەمانای **(دخان)** نایەت؟ کە ئەوەش ووشەیەکی زۆر ووردە بۆ وەسفی باری گەردوونی سەرەتایی پێش بلیۆنەها ساڵ لەمەوبەر و ئەو ووشەیەش دەقاو دەق لە قورئانی پیرۆزدا هاتووە، ئایا ئەوە موعجیزەی سەر سوڕهێنەر نییە؟ ئاخۆ ئێمە ڕاڤەی ووشەیەک دەکەین بە مانایەک کە هەڵیناگرێت؟ یان خۆی مانای ووشەکە لە بنەڕەتدا ئەوەیە؟! هەتا زانافزاییەکان لەسەر گەورەترین پێگەی فەزایی لێکۆڵینەوە لەو تۆزە گەردوونییە دەکەن و بە یەک ووشە دەڵێن: " گەردەکانی تۆزی گەردوونی زۆر زۆر بچوکن و بۆ ئەوەی لە ماوە و قەبارەیان تێبگەین باشترین ڕێگا بەراوورد کردنییەتی بە دوکەڵی جگەرە." واتە: هەموو زاناکان دەڵێن کە ووشەی (دخان) باشترین وەسفە بۆ تێگەیشتن لەو تۆزە گەردوونییەی کە هەموو گەردوونی داگرت بووپێش 10 بلیۆن ساڵ لەمەوبەر، ئەو دوکەڵەش بەهێزترین بەڵگەیە لەسەر ڕاستێتی فەرموودەی خوای گەورە: **(أَوَلَمْ يَرَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا ۖ وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ ۖ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ)** . **الانبياء/30**. واتە: ئایا ئەوانەی بێباوەڕ بوون نەیانبینیووە و بۆیان ڕوون نەبۆتەوە بەڕاستی ئاسمانەکان و زەوی یەک پارچە بوون لەوەودوا لێکمان جیا کردنەوە (کە ئەمە ئاماژەیە بۆ ئەوەی کە ئەم ڕاستەقینە لەلایەن ئەوانەوە پەی پێ دەبرێت)، لە ئاویش هەموو شتێکی زیندوومان فەراهەم هێناوە (ئاو زۆربەی پێکهاتەی لەشی ئادەمیزاد و زیندەواران و رووەک پێکدەهێنێت)، ئایا ئەوانە هەر باوەڕ ناهێنن (بەو ڕاستیانە و بەو دەسەڵاتە بێ سنوورەی ئێمە)؟!بەپێی ئەو ئایەتە گەردوون هەمووی ڕستێکی چنراوی توند و تۆڵ بووە پاشان خوای گەورە لێکیان دەکاتەوە بە تەقینەوەیەک و ئەو دوکەڵەش پاشماوەی ئەو تەقینەوە گەردوونییە مەزنە بووە کە خوای گەورە لە کتێبەکەیدا ئاماژەی پێداوە پێش 14 سەدە لەمەوبەر و پێش ئەوەی زاناکان پەی بەو نهێنییە بەرن.

بەڵام ئەوانە ڕاستین یان تیۆرین؟

پێویستە لەسەرمان کە دوای هەموو دۆزینەوەیەکی زانستی یان گەردوونی نەکەوین تا دڵنیا نەبین لە ڕاستێتی و دروستی، و هیچ لەوانە بەسەر قورئان نەسەپێنین تا بە تەواوی دڵنیا نەبین لە ڕاستێتی، بۆیە هەقی خۆیەتی کە یەکێک پرسیار بکات: چۆن زاناکان دڵنیا دەبن لە زانیارییەکان و چۆن زانییان کە ئەو تۆزە گەردوونییە لە ڕاستیدا دوکەڵە! ئەوە دەمانبات بەرەو ئەوەی کە ئاماژە بەو دۆزینەوەیە بکەین کە لەم دووایانەدا خرایە ڕوو، زاناکان توانییان چەند گەردێکی دوکەڵی گەردوونی لەسەر سنوورەکانی هەسارەی موشتەرییەوە بە دەستبێنن، ئەو نموونانەیان شیکردەوە و وێنەیان گرت و هەموو ووردو و درشتێکیان لەو بارەیەوە خستەڕوو کە کەس ناتوانێت نکۆڵی لەو تاقیکردنەوانەدا بکات، لە ئەنجامی شیکردنەوەی تاقیگەیی دەرکەوت:

" تیرەی دەنکۆڵەکانی ئەو تۆزە گەردوونی‌یەی لە نێو ئەستێرە و هەسارەکاندایە لە نێوان (0،6 تا 1،4) مایکرۆنە و ئەو دەنکۆلانەش لە بەرگە زەپۆشی هەسارەی موشتەری‌یەوە یان لە ناوچەی کاریگەری موگناتیسی‌یەوە وەرگیرا بێت بە پێی لێکۆڵینەوەکانیش دەنکۆڵەیەک بەو ماوانە کە لە سنووری موویەکی سەردایە بریتی دەبێت لە گەردەکانی دوکەڵ."

ئایەتەکە باس لە قۆناغێکی زووی گەردوون دەکات لە سەرەتای بەدیهاتندا، کاتێک دوکەڵێکی گەرم هەموو گەردوونی پڕ کرد بوو، ئەوەش لەم ئایەتەدا دەبینین **(ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ)** . ئایەتەکە گوزارشت لە چۆنی‌یەتی ڕاستی گەردوون دەکات لەوکاتەدا بە تەنها ووشەیەک کە (دخان) ە کە ئەو ووشەیە کورتکراوەی زۆر لەو دەستەواژە دوور و درێژانەیە کە زاناکانی ئەمڕۆ بەکاریان هێناوە بۆ وەسف کردنی ئەو بارەی سەرەتای گەردوون کە ئەوەش بۆ خۆی موعجیزەیەکی گەورەی قورئانە!.

ئەمەش ئەوە دەردەخات کە قورئان لە ڕووی زانستی‌یەوە ڕاستە و باس لە باری گەردون دەکات **(ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ) . فصلت/11**، خۆزگە ئەو زانایانە قورئانیان دەخوێندەوە و ئەوەندە خۆیان هیلاک نەدەکرد بە گەڕان بە دوای زاراوە و ووشە و ناودا، چونکە وا دەبینین کە زانایانی سەدەی 21 بە دوای هەمان ووشە قورئانی‌یەکاندا دەگەڕێن وەک ووشەی (فضاء) کە لەم دوایی‌یانەدا دەرکەوت کە هیچ ناگەیەنێت، چونکە بۆشایی لە گەردووندا نی‌یە و هەمووی بینای توند و تۆڵ و پتەوە، بۆیە ئێستا ووشەی **(بناء)** واتە: **(building)** بەکار دێنن.

پرسیاریش ئەوەیە کە ئاخۆ ئەو دیمەنە ئیعجازی‌یانەی قورئان خاوەن ووێژدان و ژیری بیریان لێدەکاتەوە؟ لێرەدا ئەوانە ڕادەچڵەکێنین کە دڵیان بەرامبەر گەورەیی ئەم قورئانە و ئەوەی خوا ناردوویەتی داناچڵەکێت و ئەو بانگە خواییەیان بیر دەخەینەوە کە دەفەرموویت: **(أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَن تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِن قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ ۖ وَكَثِيرٌ مِّنْهُمْ فَاسِقُونَ)** . **الحديد/16** . واتە: ئایا ئیتر ئەوەنەهاتووە بۆ ئەوانەی کەباوەڕیان هێناوە، دڵەکانیان بەنوری ئیمان ملکەچ ورووناک بۆتەوە، ترسی خوای تێدا بڕوێنن بەهۆی یادی بەردەوامی خواو ئەو قورئانەی کەرەوانەکراوە، وەک ئەو کەسانەنەبن کەکتێبی ئاسمانییان بۆ ڕەوانەکرا، بەڵام دوای تێپەر بوونی ماوەیەکی دوورو درێژ، دڵیان ڕەق و ڕەش بوو، زۆربەشیان یاخی و سەرکەش و ناڵەبار دەرچوون.

خوای گەورە زۆر ڕاستی فەرمووە کە ئاماژە بەو بەد گومان و دوو دڵانە دەکات سەبارەت بەو قورئانە گەورەیە و دەفەرموویت: **(سَنُرِيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْآفَاقِ وَفِي أَنفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ ۗ أَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ (٥٣) أَلَا إِنَّهُمْ فِي مِرْيَةٍ مِّن لِّقَاءِ رَبِّهِمْ ۗ أَلَا إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُّحِيطٌ (٥٤)) . فصلت/54/53.**
واتە: ئێمە لە ئایندەدا بەڵگە و نیشانەی سەرسوڕهێنەریان نیشان دەدەین لە ئاسۆکانی بوونەوەرداو لە خودی خۆیشیاندا (بێگومان ئاشکرایە کە لەسەردەمی زانستیدا چەندە نهێنیەکانی بوونەوەر ئاشکرا بووە.. زاناکان بە گشتی و زاناکانی ئەستێرەناسی سەرگەردانن لە وردەکاری و دامەزراوی و گەورەیی و فراوانی ئەم گەردوونە، هەروەها لە ئاڵۆزی جەستەیی و عەقڵیی و دەروونی ئادەروونی ئادەمیزاد)، ئەمەش بۆ ئەوەی تا چک بۆیان ڕوون بێت و دڵنیابن کە ئەو زاتە حەق و ڕاست و ڕەوایە، ئایا شایەتی پەروەردگارت بەس نیە کە بێگومان ئاگا و زانایە بە هەموو شتێک؟! (لەگەڵ هەموو بەڵگە و نیشانانەدا: ئاگاداربن بەڕاستی ئەوانە هەر گومانیان هەیە لە بەیەکگەیشتن و ئامادەبوونی بەردەم پەروەرردگاریان، ئاگاداربە و دڵنیابە کە ئەوزاتە بە هەموو شتێک زانایە و بە هەموو شتێک ئاگادارە ودەسەڵاتی بەسەر هەموو شتێکدا هەیە و هیچ شتێک لەو یاخی نابێت.

ئاکامەکانی لێکۆڵینەوەکە و ڕووی ئیعجاز

1 – لەبەر ئەوەی هەموو ڕاڤەکارانی قورئان و زانایانی زمان کۆکن لەسەر ئەوەی کە بنەڕەتی ووشەی (الحبک) لە چنراوێکی توند و تۆڵ و بەهێزەوە هاتووە، بۆیە قورئان یەکەم کتێبە کە باس لەو چنراوە

گەردوونییە دەکات و دەیبەستێتەوە بە ئاسمانەوە وەک دەفەرموویت: **(وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْحُبُكِ). الذاريات/7**. واتە: سوێند بەئاسمانی خاوەن ڕێگەو ڕێک و پێک و ڕازاوە. و بەووردی باسی لەو میکانیزمە ئەندازەیی‌یە کردووە کە چۆن تەقینەوە مەزنەکەی پێ ئەنجامداوە: **(أَوَلَمْ يَرَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا ۖ وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ ۖ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ). الانبياء/30**. واتە: ئایا ئەوانەی بێباوەڕ بوون نەیانبینیووە و بۆیان ڕوون نەبۆتەوە بەڕاستی ئاسمانەکان و زەوی یەک پارچە بوون لەوەودوا لێکمان جیا کردنەوە (کە ئەمە ئاماژەیە بۆ ئەوەی کە ئەم ڕاستەقینە لەلایەن ئەوانەوە پەی پێ دەبرێت)، لە ئاویش هەموو شتێکی زیندوومان فەراهەم هێناوە (ئاو زۆربەی پێکهاتەی لەشی ئادەمیزاد و زیندەواران و ڕووەک پێکدەهێنێت)، ئایا ئەوانە هەر باوەڕ ناهێنن (بەو ڕاستیانە و بەو دەسەلاتە بێ سنوورەی ئێمە)؟!

2 – لە ئەنجامە گرنگەکانی ئەم لێکۆڵینەوەیە، ئەوەیە کە ئاماژەیەکی ڕوون هەیە لە قورئاندا بۆ ئەوەی کە ئێستا لە گەردوون دەبینرێن لە مەجەڕەکان پێشتر وانەبوون، چونکە لە ئایەتەکەدا ووشەی **(کانتا)** بەکارهێناوە کە بەمانای پێشر وابووە ئەوەش دەست پێشخەریەکی زانستی‌یە لە قورئاندا بۆ ئەوەی ئێستا زاناکان پێی دەڵێن: (گەردوون لە قۆناغە سەرەتاییەکاندا یان زووەکاندا).

3 – ئەو ووشانەی قورئانی پیرۆز بەکاری هێناون لە ڕووی زانستی‌یەوە زۆر ووردن، بەڵگەش بۆ ئەوە زاناکان لە سەدەی 21 هەمدا ووشە قورئانی‌یەکان بەکار دەهێنن لە توێژینەوەکانیاندا، زاناکان هەمان ووشەکانی قورئان وەک (الحبک، رتقا، ففتقناهما.. و زۆری دیکە) لە لێکۆڵینەوەکانیاندا بەکار دەهێنن!.

4 – ئایەتەکە جەخت لەوە دەکاتەوە کە ئەوانەی ئەو بەندە گەردوونی‌یە دەبینن بێ بڕواکان کە بڕوایان بەو قورئانە نی‌یە بۆیە قورئان باسیان دەکات و دەفەرموویت: **(أَوَلَمْ يَرَ الَّذِينَ كَفَرُوا)**، بۆیە ئەو پرسیارە دووبارە دەکەینەوە بۆ ئەوانەی کە دەڵێن ئەو قورئانە دانراوی موحەمەد خۆیەتی!! ئاخر ئەو موحەمەدە نەخوێندەوارە ئەو هەموو زانیاری‌یە ووردانەی لە کوێوە هێناوە لەو سەردەمەی خۆیدا، ئینجا ئەگەر وابوایە بۆچی ئەو دۆزینەوە گەورانە ناداتە پاڵ خۆی یان نەتەوەکەی و دەیداتە پاڵ بێ بڕوایان و ناحەزانی ئیسلام؟!!!.

ڕووە جیا جیاکانی ئیعجازی زانستی

لە ئایەتەکانی پێشوودا چەندین ئیعجاز هەن کە نکۆڵیان لێناکرێت، گفتوگۆ لەسەر ئەو موعجیزانە دەکەن بێ هیچ لێکدانەوەیەک، بەڵکو تەنها لە چوارچێوەی مانای ڕاستەوخۆ و ڕوونی ئایەتەکاندا دەمێنینەوە، لە دواییدا دەبینین کە چەند ئەو مانایانە ڕوون و ئاشکران و لەگەڵ دۆزینەوە زانستی‌یەکاندا دەگونجێن!

قورئان باس لە پەیڤینی ئاسمان دەکات لەو سەرەتایانەی بەدیهاتنی گەردوون لەوانەیە کەسانێک سەیر بێت لایان چۆن ئاسمان قسە دەکات! بەڵام توێژینەوە و دۆزینەوە زانستی‌یەکان ئەوەیان سەلماندووە کە دەکرێت شەپۆلی دەنگی لە گەردوونەوە دەرچێت لەو کاتانەی کە هێشتا گەردوون لە قۆناغی دووکەڵیدا بووە.

قورئان ئەو قۆناغەی دیاری کردووە کە ئاسمان تیایدا دەنگی ناردووە کە ئەویش قۆناغی دووکەڵی بووە، زاناکانی ئەمڕۆش ئەوەیان دۆزیوەتەوە کە گەردوون لەو قۆناغەی کە گاز و دووکەڵی گەرم بووە شەپۆلی دەنگی‌یان ناردووە لە ئەنجامی کشانی ئەو گاز و دووکەڵانە، چەماوەکان کە ئامێرەکانی کۆمپیوتەر وێنەیان کردووە و پێشتر ئاماژەیان پێکرا گونجان لەگەڵ ئەو ئایەتانەی کە باس لەو دەنگانە دەکەن و چواندویانە بە دەنگی منداڵی شیرە خۆرە! زاناکان دەڵێن دوای قۆناغی دروست بوونی ئەستێرە پرشنگدارەکان یان کوازارەکانە، پاش لێکۆڵینەوەیان لەو ئەستێرانە بۆیان دەرکەوت کە ئەوانە وەک گڵۆپن و ڕێگای نێوانمان ڕووناک دەکەنەوە و دەکرێت تەنەکانی دوورویشتیشیان ببینن.

لێرەدا ئیعجازی یەکەم ئەو دەستپێشخەرییە زانستییەیە کە قورئان کردوویەتی بەوەی ئەو ئەستێرانەی ناو ناوە **(المصابيح)** واتە گڵۆپەکان کە ئەوە 100% گونجاوە لەگەڵ ئەوەی ئەمڕۆ زاناکان دایانناوە، ئیعجازی دووەمیش کە قورئان ئەو قۆناغەی دیاری کردووە کە ئەو ئەستێرانەی تێدا دروست بووە کە ئەویش دوای قۆناغی دووکەڵییە ئێمە لە ئایەتی: **(وَزَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ). فصلت/12** دا دەبینین باس لە ڕازاندنەوەی ئاسمان دەکات بە ئەستێرەی پرشنگدار، زاناکان باس لەوەش دەکەن ئەوان ئەو ئەستێرەو مەجەڕانە کە چنراوی گەردوونی پێکدەهێنن دەچوێنن بە چراخانێک کە ئاسمانیان ڕازاندۆتەوە!!. دیسان ئەوەش دەست پێشخەرییەکی زانستی دیکەی قورئانە لە بەکارهێنانی دەستەواژە و گوزارشی ووردو زانستی کە لەگەڵ ڕاستیدا دەگونجێن. ئەگەر سەرنج بدەینە ئەم دەقە قورئانییە دەبینین کە ئاڕاستەی ئەوانە کراوە کە بێ بروان و بڕوایان بە خوای بەدیهێنەر نییە: **(قُلْ أَئِنَّكُمْ لَتَكْفُرُونَ بِالَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ وَتَجْعَلُونَ لَهُ أَندَادًا ۚ ذَٰلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ (٩) وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ مِن فَوْقِهَا وَبَارَكَ فِيهَا وَقَدَّرَ فِيهَا أَقْوَاتَهَا فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ سَوَاءً لِّلسَّائِلِينَ (١٠) ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ ائْتِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ (١١) فَقَضَاهُنَّ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ وَأَوْحَىٰ فِي كُلِّ سَمَاءٍ أَمْرَهَا ۚ وَزَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَحِفْظًا ۚ ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ (١٢)). فصلت/9-12**. واتە: ئەی پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) پێیان بڵێ: باشە ئاخر ئێوە باوەڕتان بەو زاتە نیە کە زەوی لە دوو ڕۆژدا دروست کردووە؟ (ئاڵبەتە ئەو ڕۆژانە مەگەر خوا خۆی بزانێت درێژی ماوەکەیان چاندە)، چەند هاوەڵێکیشی بۆ بڕیار دەدەن؟! ئەو بەدیهێنەر و دروستکارە پەروەردگاری هەر هەموو جیهانیان و بوونەوەرە. لەسەر ڕووکاری زەوی کێوەکانی دامەزراندوە (کە کار دەکەنە سەر ئاوو هەوا، دیمەنی جوان دەسازێنن، لەنگەری دەگرن، ڕووبەری فراوانتر دەکەن...هتد) بەرەکەتی زۆری تێدا دابین کردووە (وەک نەوت وجۆرەها کانزا، سەرەڕای جیهانی ڕوەک و ..هتد)، هەموو ڕزق و ڕۆزیەکانی تیادا بڕیارداوە هەمووی لە ماوەی چوار ڕۆژدا بە دوو ڕۆژەکەی پێشووشەوە (قەبارە و ڕەنگ و تام و بۆن و وەرز و شوێنی هەر میوە و دەغڵ و دانێک، هەروەها گیانداران و باڵندەکانیش) تا نیازو داخوازیەکانی ئادەمیزاد جێبەجێ بکات. ئینجا ویستی ئاسمان ڕێک بخات و دروستی بکات لەکاتێکدا کە دوکەڵ بوو، جا بە ئاسمان و زەوی فەرموو: فەرمانبەردار و ملکەچ بن، بەخۆشی خۆتان یان بەزۆر بتانخەمە ژێر دەسەڵاتی خۆمەوە؟! هەردوولا خێرا وتیان: ملکەچی تۆین و چۆن دەفەرمویت وا دەکەین، (بێگومان کارێکی ئاسانە بۆ خوای بەدەسەڵات، زەوی و ئاسمان بێنێتە قسە، چونکە ئادەمیزاد جۆرەها ئامێری هێناوەتە قسە، دەم و زمان و لێویشیان نیە !!). لە ماوەی دوو ڕۆژدا (لەو ڕۆژانەی کە هەر خۆی ماوەیان دەزانێت) ئاسمانی کردە حەوت چین و فەرمانی بۆ هەر چینێکیش دەرکرد، ئینجا دەفەرمویت: ئاسمانی دنیاشمان ڕازاندەوە بە ئەستێرەوکردمانە چراخان و کردمانە

هۆی پاراستن، (لە شەڕی شەیتانەکان)، ئا ئەو شتانە هەمووی بە ویست و فەرمانی زاتێکە کە باڵادەست و زانایە.

لێرەدا ئاماژە بۆ ئەوە کراوە کە ئەوانەی ئەو ڕاستییە زانستیيانە دەدۆزنەوە بێ بڕواکان خۆیانن و ئەوانن کە ئەو ڕاستیيانە دەبینن، کە ئەوەش دەست پێشخەرییەکی زانستی دیکەی قورئانە کە ئەوانەی ئەو ڕاستیيانە دەدۆزنەوە بێ بڕواکان خۆیانن بۆیە گووتارە قورئانییەکان بۆ ئەوانە و بەرەو ڕووی ئەوان دەکرێتەوە!!.

وەڵام بۆ ڕەخنەگرانی ئیعجازی زانستی

ئاخۆ ئەو ڕووە جیا جیایانەی ئیعجازی زانستی لە قورئاندا بۆ خۆی وەڵام نییە بۆ ئەوانەی کە وای بۆ دەچن مادەم موسڵمانەکان لە ڕووی زانستییەوە دواکەوتوون ئیتر بۆیان نییە باس لە ئیعجازی زانستی قورئان بکەن! هەروەها وەڵامدانەوەشە بۆ ئەوانەی کە هەردەم دەڵێن موسڵمانەکان چاویان لە خۆرئاوای بێ بڕوایە کە ڕاستییە زانستییەکان و دۆزینەوەکانیان پێشکەش بکەن، ئینجا ئەو ڕاستی و دۆزینەوانە دەگێرنەوە بۆ قورئان.

بەڵکو بەپێچەوانەوە، لە دۆزینەوەکانی خۆرئاوا بۆ ئەو ڕاستییە زانستییانە و باسکردنی قورئان بۆ ئەو ڕاستییانە زۆر بە ووردی و بەدیقەت و گووتاری قورئان بۆ ئەو بێ بڕوایانە، ئەوانە هەموو باشترین بەڵگەن لە سەر ڕاستێتی کتێبی خوا و ئەو قورئانە دانراوی خوای بەدیهێنەرە، چونکە ئەگەر دانراوی خوای گەورە نەبوایە و دانراوی موحەمەد بوایە چ پێویستی دەکرد موحەمەد ئەو دۆزینەوانە بداتە پاڵ ئەو بێ بڕوایانە و نەیدەکردنە موڵکی خۆی!!؟

لە کۆتایی ئەم لێکۆڵینەوەیەدا هەر ئەوەندەم لە دەست دێت کە سووژدەی بەندایەتی ق خۆشەویستی بەرن بۆ خوای گەورە و قورئانەکەی و لەبەر خۆمان ئەم ئایەتە بڵێینەوە: **(وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ سَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ فَتَعْرِفُونَهَا ۚ وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ). النمل/93.** واتە: (فەرمانیشـم) پێدراوە کە): قورئان دەور بکەمەوە و بەردەوام بیخوێنمەوە، جا ئەوەی ڕێبازی هیدایەت وەربگرێت، ئەوە بەڕاستی قازانجی وەرگرتنی ڕێنموومایيەکەی هەر بۆ خۆیەتی (لە دنیاو قیامەتدا سوودی لێوەردەگرێت)، ئەوەش کە گومڕا دەبێت، تۆ پێی بڵێ: (من زۆرم لە سەرتان نیە) بێگومان من تەنها یەکێکم لە بێدار کەرەوەکان.

سەرچاوە عەرەبییەکان

1 – القرآن الكريم.

2 – التفاسير المعروفة: تفسير الامام ابن كثير، تفسير الامام الطبرى، تفسير الامام القرطبى رحمهم الله تعالى.

3 – معاجم اللغة العربية: لسان العرب، الصحاح، القاموس المحيط.

4 – أبحاث الدكتور زغلول راغب النجار.

5 – أبحاث الشيخ عبدالمجيد الزنداني.

6 – أبحاث موقع موسوعة الاعجاز العلمى فى القرآن و السنة، وعنوانه على شبكة الإنترنيت: www.55a.net

7– أبحاث الهيئة العالمية للإعجاز العلمى فى القرآن والسنة، وعنوانها على شبكة الإنترنيت: www.noorman.org

8 – أبحاث علمية على موقع المؤلف "أسرار إعجاز القرآن"

www.kaheel7.com

سەرچاوە بیانیـیەکان

ئەمانەی خوارەوە گرنگترین سەرچاوەی بیانین کە نووسەری ئەم دانراوە سوودی لێوەرگرتوون:

1 – ووتارێک بەناونیشانی (سەر بووردێک دەربارەی چنراوی گەردوونی) کە سێ زانای خۆرئاوایی زۆر بەناوبانگ نووسیویانە کە ئەوانیش زانای گەردوونی (پۆڵ میلەر) لە پەیمانگای فیزیایی گەردوونی لە ئەڵمانیا، (جۆن فینبۆ) لە هەمان پەیمانگا و (بارن تۆمسۆن) لە پەیمانگای فیزیا و گەردوون لە دانیمارک لە سەر پێگەی ڕوانگەی ئەورووپی باشوور لە ئەڵمانیا:

http://www.eso.org/outreach/press-rel/pr-2001/pr-11-01.html

2 – هەواڵێکی زانستی بەناوی (چۆن بینای گەردوونی دروست بووە؟) کە خەڵاتی کارفۆردی (2005) ی ئەکادیمیەی زانستی شاهانەی سویدی وەرگرت، ووتارەکەش لە لایەن سێ زاناوە نووسرا بوو کە ئەمانەن (جیمس کان) و (جیمس بیبلس) لە زانکۆی برینستۆنی ئەمەریکی و (مارتین ڕیز) لە پەیمانگای گەردوونی زانکۆی کامبێردجی بەریتانی، ووتارەکەش لە سەر ئەم لینکەیە:

http://www.kva.se/KVA_Root/files/newspics/DOG_2005217592_1296017045_popcrafoord05eng.asp

3 – ووتارێک بەناونیشانی (کەی بینای گەردوونیەکان یەکەم جار دروست بوون) لەسەر پێگەی:

http://www.map.gsfc.nasa.gov/m_uni/uni_101firstobj.html

4 – ووتارێک بەناونیشانی (تەوینەوە مەزنەکە لەبەر خۆوە دوا بە قوڵی) لەسەر لینکی:

http://www.newscientist.com/article.ns?id=dn4320

5 - ووتارێک بەناونیشانی (گەردوون بە فیشەکە دەستی پێکرد نەک تەقینەوە) لەسەر لینکی:

http://www.newscientist.com/article.ns?id=dn5092

6 – ووتارێک بەناونیشانی (بیستنی گریانی لە دایک بوونی گەردوون) کە لە هەواڵەکانی BBC بوو لە ڕۆژی 2004/06/23 و لەسەر لینکی:

http://www.bbc.co.uk/1/hi/sci/tech/3832711.stm

7 – سەیری ووتارێک بکە بە ناونیشانی (ماددەی تاریک لە ناوجەرگەی مەجەرەکان) لەسەر سایتی الكون اليوم:

http://www.universetoday.com/am/publish/dark_matter_concentrated.html

8 – ووتارێک بە ناونیشانی (چۆن دەزووەکانی چنراوە بەربەستی گەردوون ڕستراون) واتە: Haw Filaments are Woven into the Cosmic Web کە لەسەر لینکی :

http://arxiv.org/abs/astro-ph/9512141

9 – ووتارێک بە ناونیشانی (تەوینەوە ئەستێرەیە دووکەڵییەکان نهێنییەک دەکەنەوە کە تەمەنی 10 بلیۆن ساڵە) لەسەر لینکی:

http://outreach-jach.hawaii.edu/pressroom/2003_casa

10 – ووتارێک بە ناونیشانی: The Explosive Origin of Dust! واتە: (بنەڕەتی تەقینەوەی تۆز) کە لە سەر لینکی:

http://www.astro.cf.ac.uk/groups/cosmo/SNe/snehtml

وێنەی (1)

کاتێک سەیری ئاسمان دەکەین لە میانەی تەلسکۆبەکانەوە ئەو بینا پتەوەی ئەستێرەکان و گاز و تۆز و دووکەڵی گەردوونییە دەبینین کە چۆن بە ڕەنگە دڵڕفێنەکانیان ئاسمانیان ڕازاندۆتەوە، بیر بکەرەوە لە گەورەیی ئەو بینایە و ئینجا لە فەرموودەی خوا: **(أَأَنْتُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمِ السَّمَاءُ ۚ بَنَاهَا (٢٧) رَفَعَ سَمْكَهَا فَسَوَّاهَا (٢٨)).** **النازعات/27-28.** واتە: باشە ئاخر زیندووکردنەوەی ئێوە سەخترو گرانترە، یان بەدیهێنانی ئەم ئاسمانە، کە هەر خۆی بەرپای کردووە (کە پڕە لە ئەستێرەو هەسارەی گەورەی هەمەجۆر). بەبەرزییەوە ڕایگرتووە و بەوپەڕی ڕێکو پێکی بەدیهێناوە (بە ڕاسەرتانەوە).

وێنەی (2)

برای خوێنەر سەنج بدە لە گەورەیی بینای گەردوونی بە ملیۆنەها ئەستێرە و مەجەرە ودووکەڵی گەردوونی هەر هەموویان گەردوونیان پڕ کردۆتەوەو هیچ بۆشاییەک یان هەڵەیەک یان شێواویەک نابینیت، ئایا ئەوە بەڵگە نییە لەسەر گەورەیی بەدیهێنەر، خوا دەفەرمووێت: **(الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا ۖ مَّا تَرَىٰ فِي خَلْقِ الرَّحْمَٰنِ مِن تَفَاوُتٍ ۖ فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَىٰ مِن فُطُورٍ (٣) ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ (٤)).** **الملک/3-4**. واتە: هەروەها ئەو زاتە ئاسمانەکانی بە حەوت چین دروست کردووە، لە نێو بەدیهێنراوەکانی ئەو خوای میهرەبانەدا هیچ ناڕێکی و ناتەواویەك بەدی ناکەیت، ئەی ئینسان: هەرچاو بگێرەو سەرنج بدە بزانە هیچ درزو کەم و کووڕیەك بەدی دەکەیت؟! پاشان هەر سەرنج بدەو چاو بگێرەو ورد بەرەوە جار لە دوای جارو کۆڵ مەدە، سەرسام و ملکەچ دەبیت، چاوت بە نائومێدی دەگەڕێتەوە لەکاتێکدا کە چاوت ماندووەو پەکی کەوتووە.

وێنەی (3)

گەردوون لە چاوی تەلسکۆبە نوێیەکانەوە کە تیبدا ئەستێرەکان و تۆز و دوکەڵی گەردوونی دەبینرێن، بە ڕاستی بینایەکی پتەوە بێ هیچ کەمو کوڕییەک دەبێت ئەو دیمەنە گەورەیە ببێتە هۆی زیاتر بڕوابوون بە توانای ئەو بەدیهێنەرە گەورەیە چۆن نا وەک خۆی دەفەرمووێت: **(الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَٰذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ).** **آل عمران/191.**
واتە: ئەوانەی یادی خوا دەکەن لەکاتێکدا کە بەپێوەن یان دانیشتوون یان ڕاکشاوون (لە هیچ حاڵەتێکدا یادی ئەوزاتە فەرامۆش ناکەن)، هەمیشە بیردەکەنەوە لە دروست بوونی ئاسمانەکان و زەوی (بیردەکەنەوە لە هەموو وردەکاریەک، سەرنجی هەموو دیاردەیەک دەدەن، سەرئەنجام دەڵێن): پەروەردگارا تۆ ئەم هەموو دروست کراوانەت بێ هودە و بێ ئامانج دروست نەکردووە، پاکیی و بێگەردیی شایستەی تۆیە، دە تۆش بمانپارێزە لە سزای ئاگری دۆزەخ.

وێنەی (4)

مەجەڕەکان گەردوون دەڕازێننەوە وەک چۆن سورەیاکان سەقفەکانمان دەڕازێننەوە لەم وێنەیەدا مەجەڕە دوورەکان بەڕەنگە ڕاستییەکانی خۆیان وەدەردەکەون وەک جوانکار، قورئانیش وەسفی ئەو دیمەنانەمان بۆ دەکات بە چەندین دەسە پێش ئەوەی بەر دیدی زاناکان کەوتبن، وەک دەفەرموویت: **(أَفَلَمْ يَنظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا وَمَا لَهَا مِن فُرُوجٍ). ق/6.** واتە: ئایا ورد نەبوونەتەوەلەو ئاسمانەی کەبەراسەریانەوەیە: چۆنمان دروست کردووەو ڕازاندوومانەتەوەبەجۆرێک هیچ کەم و کووڕی و کەلێنێکی تێدا نی یە ؟!

وێنەی(5)

ماددەی تاریک کە زیاد لە 95% ی قەوارەی گەردوونی پێکهێناوە، ئەو ماددەیەی کە نابینرێت، بەڵام بوونی هەیە و دەست بەسەر دابەشبوونی ماددەی بینراوی نێو گەردووندا دەگرێت و ماددەی بنیراویش کەمتر لە 5% ی قەوارەی گەردوون دەگرێتەوە ئالێرەدا گەورەیی قورئان دەردەکەوێت کە ئاسمان بە (بناء) ناو دەبات نەک بە (فضاء).

وێنەی (6)

مەجەڕەیەکی لوول پێچی بەگەردووندا دەڕوات بەپێی سیستەمێکی موحکەم و پتەو و زیاد لە 130 هەزار ساڵی ڕووناکی لێمانەوە دوورە!! لە گەردووندا زیاد لە 100 هەزار ملیۆن مەجەڕە هەیە کە گەورەترن یان بچوکترن لەم مەجەڕەیە. ئاسمان وەک زاناکان دەڵێن بینایەکی پتەوە، بەڵکو ئاسمان لە بیناش بیناترە ئەوەتا خوای گەورە سوێند دەخوات بەو بینا موحکەمە: **(وَالسَّمَاءِ وَمَا بَنَاهَا). الشمس/5.** واتە: سوێند بە ئاسمان و بەو زاتە بە دەسەڵاتەی دروستی کردووە.

وێنەی (7)

وێنەی چنراوی گەردوونییە وەک لە میانەی گەورەترین کرداری کۆمپیوتەریەوە وەدەردەکەوێت، ئەوانەی کە وەک دەزووی چنراو دەردەکەون لە ڕاستیدا بریتین لە بلیۆنەها مەجەڕە کە بەشێوەیەکی ڕیک و جوان و پتەو ڕیز بوون کە ئەوەش ئەوەی قورئان ناوی (الحبک) ی لێناوە و بەڵکو سوێندیشی پێ دەخوات!

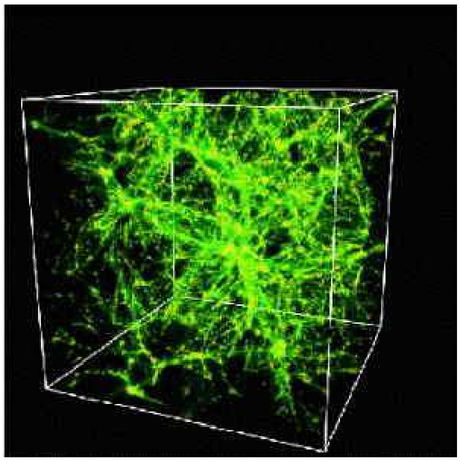

وێنەی(8)

وێنەیەکی دیکەی چنراوی گەردوونییە کە خاڵە ڕووناکەکانی شوێنی کۆبونەوەی مەجەڕەکان دەردەخات کە هەروەک ملوانکە دەردەکەوێت و هەروەک ئەوەیە کە ئێمە لەبەردەم دەزووی چنراو و ڕستراوی زۆر ووردداِ بین، دە خوێنەری ئازیز بیر لە مانای ئەم ئایەتە بکەرەوە: **(وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْحُبُكِ). الذاريات/7.** واتە: سوێند بەئاسمانی خاوەن ڕێگەو ڕێک و پێک و ڕازاوە.

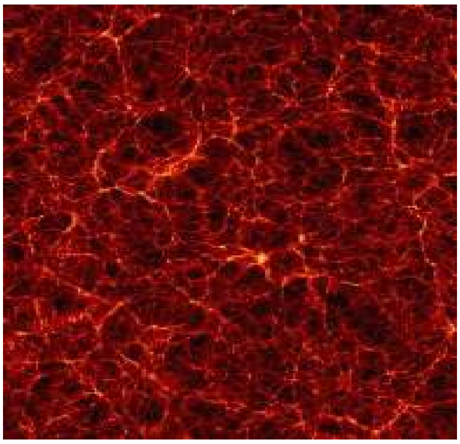

وێنەی(9)

وێنەی قۆناغەکانی پەرەسەندنی گەردوون هەر لە تەقینەوە مەزنەکەوە تا ئەمڕۆ، زاناکان وای بۆ دەچن کە گەردوون لە (13،7) بلیۆن ساڵ لەمەوبەرەوە بە تەقینەوە مەزنەکە دەستی پێکردووە و بەردەوامە لە فراوانبوون، قورئانیش پێش زاناکان کەوتووە بە 14 سەدە لەمەوبەر وئاماژەی بەو ڕاستییە زانستییە داوە: **(وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ). الذاريات/47.** واتە: ئێمە ئاسمانمان بەدەستی قودرەتی خۆمان دروست کرد، بەردەوامیش گەورەی دەکەین و فراوانی دەکەین . (ئەمەئاماژەیە بۆ ڕاستیەکی زانستی کەزاناکانی گەردووناسی دەیسەلمێنن) .

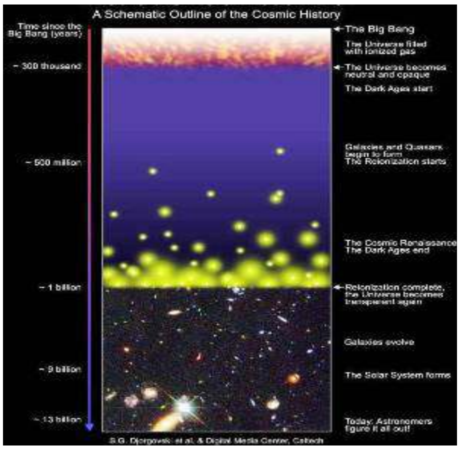

وێنەی(10)

گەردوون بە تەقینەوە مەزنەکە دەستی پێکرد ئینجا پێکنەرەکانی لێک دوورکەوتنەوە و بەوەش مەجەڕەکان و ئەستێرەکان دروست بوون، قورئانی پیرۆزیش باس لەو قۆناغانە هەموو دەکات بەو پەری ووردییەوە، وەک دەفەرموویێت: **(أَوَلَمْ يَرَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا ۖ وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ ۖ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ).** **الأنبياء/30.** واتە: ئایا ئەوانەی بێباوەڕ بوون نەیانبینیووە و بۆیان ڕوون نەبۆتەوە بەڕاستی ئاسمانەکان و زەوی یەک پارچە بوون لەوەودوا لێکمان جیا کردنەوە (کە ئەمە ئاماژەیە بۆ ئەوەی کە ئەم ڕاستەقینە لەلایەن ئەوانەوە پەی پێ دەبرێت)، لە ئاویش هەموو شتێکی زیندوومان فەراهەم هێناوە (ئاو زۆربەی پێکهاتەی لەشی ئادەمیزاد و زیندەواران و ڕووەک پێکدەهێنێت)، ئایا ئەوانە هەر باوەڕ ناهێنن (بەو ڕاستیانە و بەو دەسەڵاتە بێ سنوورەی ئێمە)؟!

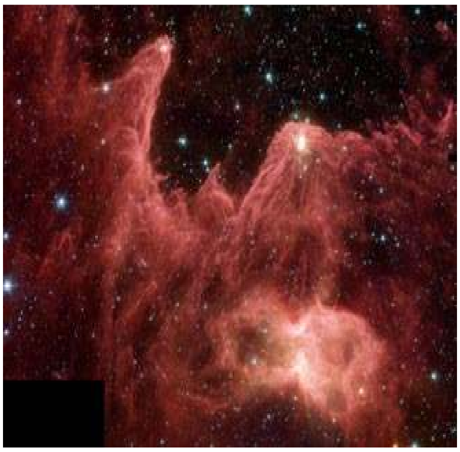

وێنەی (11)

وێنەیەکی بەیانی بۆ ئەو لەرەلەرە دەنگییانەی کە لە گەردوونەوە دەرچوون لە قۆناغە سەرەتاییەکانی پەیدابوونی، لە میانەی شیکردنەوەی زاناکان بۆ ئەو لەرەلەرانە دەردەکەوێت کە گەردوون هێمن و لەسەرخۆ بووە (چەماوەکان نووکی تیژیان تێدانیە) ئەوەش لەگەڵ فەرموودەی خوای گەورەدا بە تەواوی گونجاوە دەربارەی سەرەتاکانی گەردوون کە دەفەرموویێت: **(ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ ائْتِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ). فصلت/11**. واتە: ئینجا ویستی ئاسمان ڕێک بخات و دروستی بکات لەکاتێکدا کە دوکەڵ بوو، جا بە ئاسمان و زەوی فەرموو: فەرمانبەردار و ملکەچ بن، بەخۆشی خۆتان یان بەزۆر بتانخەمە ژێر دەسەڵاتی خۆمەوە؟! هەردوولا خێرا وتیان: ملکەچی تۆین و چۆن دەفەرمویت وا دەکەین، (بێگومان کارێکی ئاسانە بۆ خوای بەدەسەڵات، زەوی و ئاسمان بێنێتە قسە، چونکە ئادەمیزاد جۆرەها ئامێری هێناوەتە قسە، دەم و زمان و لێویشیان نیە !!).

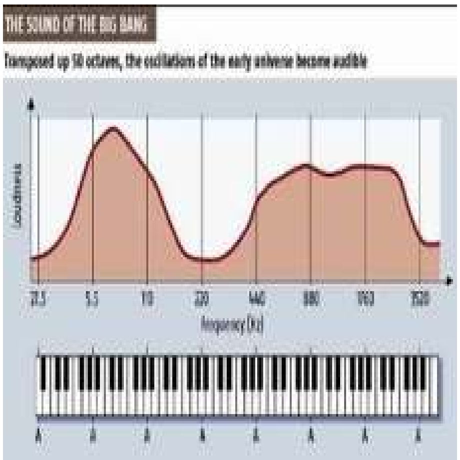

وێنەی(12)

ئەستێرەی دوور کە وەک گڵۆپی داگیرساوی پرشنگدار دەردەکەون و دەورو پشتی خۆیان ڕووناک دەکەنەوە هەتا ئێمە بەهۆیانەوە دەتوانین دوکەڵی گەردوونی ببینین زاناکان دەربارەی ئەو ئەستێرانە دەڵێن کە ئەگەر ئەوان نەبوونایە ئێمە نەماندەتوانی دەوروپشتەکانیان لە گەردوون ببینین، واتە ئەوانە ئاسمان ڕووناک دەکەنەوە دەی ئەوانە دەبنە گڵۆپی داگیرساوی بە شەوق و ئەو وەسفە جوانەش پێشتر لە قورئاندا ناوزەد کراوە: **(وَزَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ). فصلت/12.**

واخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمين.

تێبینی:

تەفسیری زۆر لە ئایەتەکان کە نەکرا بوون، لە دەنگی قورئان لە ماڵپەڕی دەنگی ئیسلام لە تەفسیری ئاسان وەرمگرتوون. (کوڕی ئیسلام).

http://www.dangiislam.org/v/content/dagrtin/111